

UIT

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Det juridiske fakultet

Finansforetakslovens krav til taushetsplikt om kundeopplysninger

---

Sigurd Weglo Clausen

Liten masteroppgave i rettsvitenskap høst 2015

Til sammen 17 902 ord

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	5
1.1 PRESENTASJON AV TEMA	5
1.2 AKTUALITET	5
1.3 FORMÅL.....	6
1.4 EIER- OG ORGANISASJONSFORMER I FINANSSEKTOREN.....	7
1.4.1 <i>Finansforetak</i>	7
1.4.2 <i>Finanskonsern</i>	8
1.4.3 <i>Samarbeidsavtaler og samarbeidende gruppe</i>	9
1.5 METODE	10
1.6 AVGRENSNING OG VIDERE FREMSTILLING	10
2. TAUSHETSPLIKTBESTEMMELSENE PERSONKRETS	12
2.1 GENERELT	12
2.2 ANSATTE.....	13
2.3 TILLITSVALGTE.....	13
2.4 ENHVER SOM UTFØRER OPPDRAG PÅ VEGNE AV ET FINANSFORETAK	13
2.5 FINANSFORETAK	14
2.5.1 <i>Generelt</i>	14
2.5.2 <i>Generalforsamling</i>	15
2.5.3 <i>Foretaksforsamling</i>	16
2.5.4 <i>Styre</i>	16
2.5.5 <i>Revisjonsutvalg</i>	17
2.5.6 <i>Øvrige faste og midlertidige organer og utvalg</i>	17
2.6 SÆRLIG OM UTKONTRAKTERING I FINANSFORETAK	18
3. TAUSHETSBELAGTE OPPLYSNINGER	21
3.1 OVERSIKT	21
3.2 FORRETNINGSMESSIGE FORHOLD	21
3.3 PERSONLIGE FORHOLD	22
3.4 KUNDERS OG ANDRES FORHOLD.....	24
4. UNNTAK FRA TAUSHETSPLIKTEN	26
4.1 LOVFESTEDE UNNTAK ETTER FINANSFORETAKSLOVEN § 9-6	26
4.1.1 <i>Opplysningsplikt eller adgang til å gi ellers taushetsbelagte opplysninger</i>	26
4.1.2 <i>Finanstilsynets adgang til å oppheve taushetsplikten</i>	26
4.1.3 <i>Opphevelse av taushetsplikt ved samtykke</i>	26
4.1.3.1 Oversikt.....	26
4.1.3.2 Samtykkets rekkevidde.....	27
4.1.3.3 Samtykkets form	28
4.1.3.4 Samtykkets varighet.....	29
4.2 LOVFESTEDE UNNTAK ETTER FINANSFORETAKSLOVEN § 16-2.....	30
4.2.1 <i>Opplysninger til person som har taushetsplikt etter finansforetaksloven § 9-6</i>	30
4.2.1.1 Oversikt.....	30
4.2.1.2 Det må foreligge et tjenestelig behov for opplysninger	30
4.2.2 <i>Unntak fra taushetsplikten for utveksling av opplysninger med et annet finansforetak</i>	31
4.2.2.1 Oversikt.....	31
4.2.2.2 Personopplysningsloven §§ 8, 9 og 11	32
4.2.2.3 Utlevering der formålet er å avdekke eller motvirke kriminalitet	33
4.2.2.4 Utlevering der formålet er å gjennomføre kundeoppdrag og oppgjør av krav fra eller mot kunder.....	34
4.2.2.5 Utlevering der formålet er annen berettiget ivaretagelse av finansforetakets eller dets kunders interesser...34	
4.2.2.6 Utlevering der det er nødvendig å meddele opplysninger om kunders helseforhold eller andre personopplysninger.....	37
4.3 BEGRENSNINGER VED TAUSHETSPLIKTEN.....	37
4.3.1 <i>Oversikt</i>	37
4.3.2 <i>Ingen berettiget interesser tilsier taushet</i>	39

4.3.3	Opplysninger til den som har krav på taushet.....	40
4.3.4	Bankenes adgang til å gi informasjon til tredjemann.....	40
4.3.5	Opplysninger til eksterne nemnder.....	42
5.	PLIKT TIL Å HINDRE AT UVEDKOMMENDE FÅR OPPLYSNINGER.....	44
5.1	GENERELL PLIKT.....	44
5.2	FORSVARLIG BEHANDLING.....	44
6.	TAUSHETSPLIKTENS UTSTREKNING I TID.....	47
6.1	UNDER ANSETTELSEN, VERVET OG OPPDRAGET.....	47
6.2	ETTER ANSETTELSEN, VERVET OG OPPDRAGET.....	47
6.3	RETTSSUBJEKTET OPPHØRER Å EKSISTERE.....	47
7.	TAUSHETSPLIKT INNAD I FINANSKONSERN.....	49
7.1	OVERSIKT.....	49
7.2	NÅR KAN DET UTLIVERES TAUSHETSPLIKTIGE OPPLYSNINGER INNAD I FINANSKONSERN.....	49
7.2.1	Oversikt.....	49
7.2.2	Når utlevering er påkrevd av styrings-, kontroll- eller rapporteringskrav.....	50
7.2.3	Utlevering av nøytrale opplysninger.....	50
7.2.4	Bruk av felles kundebehandler.....	51
7.2.5	Oppretting av felles kunderegister.....	52
7.2.6	Utlevering i henhold til finansforetaksloven § 16-2.....	53
8.	OPPLYSNINGSPLIKT.....	54
8.1	GENERELT.....	54
8.2	TILTAK MOT HVITVASKING OG TERRORFINANSIERING.....	54
8.3	OPPLYSNINGER TIL LIGNINGSMYNDIGHETER.....	55
8.4	OPPLYSNINGER TIL EKTEFELLE.....	56
8.5	OPPLYSNINGER TIL FINANSMYNDIGHETER.....	56
8.6	OPPLYSNINGER TIL TRYGDEMYNDIGHETER.....	57
8.7	RETTERGANGSLOVGIVNINGEN OG OPPLYSNINGER TIL PÅTALEMYNDIGHETENE.....	58
9.	SANKSJONER VED OVERTREDELSE AV TAUSHETSPLIKT.....	61
9.1	STRAFFERETTSLIGE SANKSJONER.....	61
9.2	ERSTATNINGSRETTSLIGE SANKSJONER.....	62
9.3	TILBAKEKALLELSE AV KONSESJON.....	63
10.	AVSLUTTENDE BEMERKNINGER.....	64
KILDER.....		66
LITTERATUR.....		66
Fagbøker.....		66
Artikler i tidsskrifter.....		67
Norsk lovkommentar.....		67
LOVGIVNING.....		68
Gjeldende lover.....		68
Lover som ikke har trådt i kraft.....		69
Opphevede lover.....		69
Dansk lov.....		69
Forskrifter.....		69
FORARBEIDER.....		69
Norges offentlige utredninger.....		69
Proposisjoner.....		69
RETTSPRAKSIS.....		70
Høyesterett.....		70
Nemndspraksis.....		70
TILSYNSMYNDIGHETER.....		70
Uttalelser.....		70

<i>Rundskriv</i>	70
ANNET.....	70

1. Innledning

1.1 Presentasjon av tema

Avhandlingens tema er den nye finansforetakslovens (ffl.) krav til taushetsplikt om kundeopplysninger. Finansforetakslovens regler om taushetsplikt tar sikte på å hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til nærmere angitte opplysninger. Institusjoner som defineres som finansforetak, samt dets ansatte, tillitsvalgte og oppdragstakere, er underlagt taushetsplikt om opplysninger vedrørende kunders og andres forretningsmessige eller personlige forhold, jf. finansforetaksloven §§ 9-6 og 16-2. Taushetsplikten gjelder både overfor fysiske og juridiske personer. I noen sammenhenger plikter imidlertid finansforetak å gi taushetsbelagte opplysninger til andre der det er fastsatt i eller i medhold av lov. Det vil også være tilfeller der finansforetaket har rett til å utlevere taushetsbelagt informasjon uten at det foreligger samtykke fra den opplysningene gjelder. Dette er særlig aktuelt innad i finanskonsern.

Dersom taushetsplikten brytes, kan det medføre straffe- og erstatningsrettslige konsekvenser for finansforetaket og vedkommende som bryter taushetsløftet.

Når finansforetaksloven trer i kraft 1. januar 2016, oppheves sparebankloven (spbl.), forretningsbankloven (fbl.) og finansieringsvirksomhetsloven (finansvl.) etter ffl. § 23-3 nr. 2, 3 og 4, mens taushetspliktbestemmelsen forsikringsvirksomhetsloven (forsvl.) § 1-6 oppheves etter ffl. § 23-3 nr. 8.

1.2 Aktualitet

I Norge, og stort sett i andre land, er det en tradisjon om at det er et sterkt behov for beskyttelse av opplysninger som kan være av sensitiv karakter.¹ En slik tradisjon finner vi også i finansnæringen. Fra bankvesenet opprinnelse har det vært en plikt til å iaktta taushet om kundens anliggender, også kjent som prinsippet om banksekretesse. I de senere år og særlig med tanke på den digitale verden med økt kommunikasjonsteknologi, har det blitt større behov for lovgivning som regulerer bruken og behandlingen av sensitive opplysninger. Finansnæringen er intet unntak.

---

¹ Frihagen (1979) s. 53.

Et finansforetak produserer og tilbyr finansielle tjenester som i stor grad er basert på opplysninger om kundens forretningsmessige og personlige forhold. Grunnlaget for å kunne tilby en finansiell tjeneste er hovedsakelig å vurdere risiko. Risikovurderingen er basert på opplysninger om kundenes forretningsmessige og/eller personlige forhold. Eksempelvis vil tilbud om livsforsikring til en privatperson innebære innhenting av helseopplysninger for å kunne vurdere risiko og pris. Tilsvarende vil en bank ved vurdering av en kredittsøknad fra en bedriftskunde måtte innhente opplysninger om økonomiske interne anliggender, typisk ordreserve, kontrakter og strategier. Innhenting av taushetsbelagte opplysninger er selve grunnlaget for finansforetaks virksomhet, og taushetsbelagt informasjon behandles i stor grad av finansforetak hver eneste dag. Det er derfor stort behov for lovregulering som ivaretar kundens og samfunnets interesser.

Dersom taushetsbelagte opplysninger som kunden selv har gitt finansforetaket, på en eller annen måte lekkes til uvedkommende, vil det ha uheldige virkninger for tillitsforholdet til finansforetaket.² Et finansforetak er avhengig av tillit og et godt renommé blant sine kontrahenter og omverdenen ellers. Uten tillit vil et finansforetak miste sitt eksistensgrunnlag.

Finansforetaks finansielle tjenester er i mer eller mindre grad nerven i en moderne økonomi og en nødvendighet for at samfunnet skal fungere. Det er derfor helt nødvendig, både for enkeltpersoner og samfunnet som helhet, at finansforetak er underlagt lovregulering som ivaretar de ideelle interesser som taushetsplikten representerer.

1.3 Formål

Utgangspunktet i et moderne samfunn er at alle borgere har rett til å ytre seg og til å gi eller motta opplysninger. Ytringsfriheten er lovfestet i Grunnloven (Grl.) § 100, Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) artikkel 10 nr. 1 og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 19 nr. 2. Motpolen til ytringsfriheten er taushetsplikt, og taushetsplikten representerer en lovmessig innskrenkning i den grunnlovfestede ytringsfrihet.³ En slik innskrenkning er nødvendig for å kunne beskytte den eller de personer som opplysningene omhandler, ved å hindre at uvedkommende får tilgang eller kjennskap til taushetsbelagte opplysninger. For fysiske personer skal taushetsplikten særlig ivareta vernet

---

² Se Frihagen (1979) s. 54 om tilsvarende vedrørende forvaltningsloven.

³ Ibid. s. 24.

om privatlivet og den personlige integritet.⁴ Dette er viktige legislative hensyn i en rettstat. Retten til privatliv følger blant annet av Grl. § 102, EMK artikkel 8 og SP artikkel 17.

En person har rett til å rå over sine hemmeligheter, på samme måte som han eller hun selv rår over sine eiendeler.⁵ Taushetsplikten verner om en privat rettighet som den enkelte person har fri rådighet over. Samtykke fra den opplysningene gjelder som forutsetning for å oppheve taushetsplikten, illustrerer dette.⁶

For juridiske personer er formålet med taushetspliktreglene i finansforetaksloven først og fremst å hindre spredning av opplysninger som kan føre til økonomisk tap, enten direkte eller ved at konkurrenter får adgang eller kjennskap til opplysningene.⁷ Dersom uvedkommende skulle få tilgang til opplysninger om forretningsmessige eller personlige forhold, kan de misbrukes til skade for vedkommende opplysningene omhandler. Det finnes utallige eksempler der personer har fått frastjålet sin identitet, og hvor gjerningspersonene har hatt som hensikt å begå kriminalitet, eller der konkurrerende virksomheter har fått opplysninger som rett og slett har fratatt virksomhetens konkurransefortrinn i markedet.

1.4 Eier- og organisasjonsformer i finanssektoren

1.4.1 Finansforetak

Finansforetaksloven innfører begrepet "*finansforetak*" som samlebegrep for de ulike typer foretak som er omfattet av lovens virkeområde. Begrepet er nytt og erstatter begrepet "*finansinstitusjon*" i någjeldende lovgivning.⁸ Finansforetaksloven § 1-3 (1) gir en oppregning over hvilke foretak som anses som finansforetak. Som finansforetak regnes foretak som driver virksomhet som bank, kredittforetak, finansieringsforetak, forsikringsforetak, pensjonsforetak eller er holdingforetak i finanskonsern. I medhold av ffl. § 1-3 (2) omfattes også foretak som har tillatelse til å drive virksomhet som betalingsforetak eller e-pengeforetak, når ikke annet følger av bestemmelser gitt i eller i medhold av finansforetaksloven.

---

⁴ Eilertsen (1998) s. 25.

⁵ Kjønstad (1992) s. 21.

⁶ Eilertsen (1998) s. 24.

⁷ Ibid. s. 25.

⁸ Prop. 125 L (2013-2014) s. 8.

Finansforetaksloven § 1-3 viderefører i stor grad gruppeinndelingen i finansvl. §§ 1-3 og 1-4.⁹ De ulike typene finansforetak karakteriseres etter hvilke former for finansieringsvirksomhet de driver, herunder på hvilken måte foretakene skaffer seg de innlån som trengs for å finansiere sin virksomhet.¹⁰ Finansforetaksloven gir bare unntaksvis definisjoner av begreper som benyttes i oppregningen av de ulike typer finansforetak i ffl. § 1-3. Det uttales i lovforarbeidene at oppregningen av de ulike typer finansforetak er nært knyttet til konsesjonssystemet.¹¹ Med dette som utgangspunkt inneholder ffl. §§ 2-7 til 2-18 utførlige regler om ulike typer konsesjoner som kan meddeles finansforetak, og som angir hvilke former for finansieringsvirksomhet og annen finansiell virksomhet som de enkelte typer av konsesjoner gir adgang til å drive. For å avklare de viktigste formelle og reelle forhold som gir grunnlag for begrepsmessig å skille mellom de ulike grupper av finansforetak, kan det sees hen til ffl. §§ 2-7 til 2-17. Innholdet av de ulike konsesjonene behandles ikke nærmere.

1.4.2 Finanskonsern

Som andre selskaper kan finansforetak knyttes sammen i konsernstrukturer.¹² Finanskonsern er et konsern der minst ett foretak som ikke er morselskapet, er et finansforetak, jf. ffl. 1-4 (1). Morselskapet kan være et annet finansforetak eller et holdingforetak etter ffl. § 17-3, eller et annet eierforetak som også driver annen virksomhet, enn å forvalte sine eierinteresser i foretakene i finanskonsernet.¹³

Konserngrupper som er etablert ved samarbeidsavtale mellom gjensidige forsikringsforetak, eller mellom sparebank og gjensidig forsikringsforetak, om at foretakene skal ha et felles styre og i tilfelle felles foretaksorganer, regnes også som finanskonsern, jf. ffl. § 1-4 (2). Her er det de organisatoriske forhold og de felles styrende organ, og ikke kontroll via eiermajoritet, som er grunnlaget for konsernbetraktningen.¹⁴

Det fremgår av ffl. § 17-7 hvilke typer foretak som kan inngå i et finanskonsern, og som ikke er finansforetak.

---

⁹ Prop. 125 L (2013-2014) s. 156.

¹⁰ NOU 2011:8 Bind B s. 627.

¹¹ Ibid. s. 628.

¹² Se eksempelvis asl. og asal. § 1-3.

¹³ NOU 2011:8 Bind B s. 631.

¹⁴ Ibid. s. 632.

1.4.3 Samarbeidsavtaler og samarbeidende gruppe

Det er ikke uvanlig med samarbeidsavtaler utenfor konsernforhold. Det vil si samarbeidsavtaler som inngås mellom ellers uavhengige finansforetak.¹⁵ Samarbeidsavtaler mellom finansforetak reguleres på tre nivåer avhengig av omfanget på samarbeidet. For den enkleste type av samarbeid, herunder avtale og samordnet praksis som finansforetaket deltar i som medlem av bransjeorganisasjon eller på annen måte, skal Finanstilsynet gis melding, jf. ffl. § 17-11 (2). Bestemmelsen omfatter ikke avtaler om enkeltprosjekt eller om tekniske eller praktiske forhold uten innvirkning på kunder eller konkurranseforhold. Der to banker eksempelvis går sammen om å finansiere et byggeprosjekt, anses ikke det for å være slik samarbeidsavtale som reguleres av § 17-11 (2).¹⁶

Samarbeidsavtaler som etablerer et organisert samarbeid med felles beslutninger mellom to eller flere finansforetak om produktutvikling, markedsføring av bestemte finansielle tjenester eller på andre avgrensede virksomhetsområder, krever tillatelse fra Finansdepartementet, jf. ffl. § 17-11(1).

Det mest omfattende type samarbeid er regulert under betegnelsen ”*samarbeidende gruppe*”, jf. ffl. §§ 17-12 og 17-13. Karakteristisk for samarbeidende grupper, er at samarbeidet på de virksomhetsområder som omfattes, blir organisert innenfor ett eller flere nyetablerte finansforetak hvor foretakene innenfor gruppen har eiermajoritet, og i fellesskap utøver eierinnflytelse over de foretak som driver de former for virksomhet samarbeidet omfatter.¹⁷ Sparebank 1 Gruppen er eksempelvis et foretak som utfører virksomhet, gjennom sine datterselskap, som omfattes av samarbeid mellom ulike sparebanker i Norge (eierforetakene). Samarbeidende gruppe og finanskonsern har mange likhetstrekk, og flere av reglene om finanskonsern gjelder for samarbeidende gruppe, jf. ffl. §§ 17-12 (1) og 17-13 (1).

Der finansforetak har inngått samarbeidende avtale med foretak som er verdipapirforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond, forsikringsmeglingsforetak, finansmeglingsforetak eller eiendomsmeglingsforetak, skal disse foretakene regnes som finansforetak, jf. ffl. § 17-11 (3). Finansforetakslovens bestemmelser vil få anvendelse overfor disse foretakene.

---

¹⁵ Ibid. s. 702.

¹⁶ Ibid. s. 703.

¹⁷ Ibid.

1.5 Metode

Avhandlingen er basert på en rettsdogmatisk metode. Ved å benytte en rettsdogmatisk metode, tar avhandlingen sikte på å beskrive og vurdere hva som er gjeldende rett på finansrettens område. Avhandlingen vil gjøre rede for rettsreglene om taushetsplikt, som kan utledes av de aktuelle rettskildene på finansrettens område.¹⁸ Som for andre rettsområder er lov, forarbeider, rettspraksis, litteratur og reelle hensyn her relevante kilder. Den rettsdogmatiske metoden krever at de relevante rettskildene tolkes og avveies mot hverandre.

Ettersom finansforetaksloven er ny, finnes det begrenset med kilder utover lovforarbeidene som direkte omhandler loven. I denne avhandlingen er finansforetakslovens bestemmelser om taushetsplikt derfor i stor grad belyst med kilder som omhandler taushetsplikt etter tidligere og någjeldende finanslovgivning. Her er særlig rettskilder som omhandler taushetsplikten etter sparebankloven, forretningsbankloven, forsikringsvirksomhetsloven og finansieringsvirksomhetsloven, relevant for tolkningen av innholdet av taushetspliktlovgivningen etter finansforetaksloven. Også rettskilder som angår taushetsplikt på andre rettsområder, og som gjelder mer generelt for taushetspliktinstituttet, er benyttet for å belyse rekkevidden av taushetsplikten etter finansforetaksloven. Her er forvaltningsloven især relevant.

Det finnes relativt lite rettspraksis om taushetsplikt i finansnæringen ettersom de færreste klagesaker kommer til retten. En del av forklaringen på dette er nok at det oftest oppnås en minnelig løsning eller at tvisten blir avgjort i Finansklagenemnda og vedtaket følges av finansnæringen. Der praksis fra klagenemnder har vært relevant for mine drøftelser, er den trukket inn. Saker vedrørende taushetsplikt synes imidlertid sjelden å forekomme i nyere tid. Bakgrunnen er nok at finansforetakene tar lovgivers pålegg om taushetsplikt alvorlig og har stort fokus på å ivareta kundens interesser.

1.6 Avgrensning og videre fremstilling

Fremstillingen tar sikte på å behandle de sentrale problemstillinger som knytter seg til taushetsplikten for finansforetak, med dets ansatte, tillitsvalgte og oppdragstakere. Det må skilles mellom taushetsplikt om opplysninger som angår forhold vedrørende finansforetakets kunder, og taushetsplikt som angår finansforetakets egne forhold.

---

¹⁸ Fleischer (1998) s. 211 og Bernt og Doublet (2008) s. 17–20.

Finansforetaksloven § 9-7 fastsetter taushetsplikt for finansforetakets ansatte, tillitsvalgte og oppdragstakere om opplysninger som knytter seg til finansforetaket og dets virksomhet, som de blir kjent med gjennom sitt arbeid eller verv for foretaket. Taushetsplikt om finansforetakets egne forhold faller imidlertid utenfor avhandlingens tema og vil ikke bli nærmere behandlet.

Avhandlingens tema er nært knyttet opp mot personverninstittet. Personvernets formål er å beskytte den personlige integritet og privatlivets fred. Regler om personvern vil i noen tilfeller ha betydning for tolkningen og vil kunne stille opp retningslinjer for bestemmelsene om taushetsplikt i finansforetaksloven. Personvernlovgivningen blir berørt i disse tilfeller, men behandles ikke uttømmende.

Avhandlingen er bygd opp i ti kapitler. I det følgende behandles taushetspliktbestemmelsenes personkrets i kapittel 2 nedenfor. Kapittel 3 omhandler taushetsbelagte opplysninger. Kapittel 4 tar for seg unntak og begrensninger i taushetsplikten, mens kapittel 5 behandler plikten til å hindre at uvedkommende får opplysninger. I kapittel 6 behandles taushetspliktens utstrekning i tid, kapittel 7 om taushetsplikt innad i finanskonsern og kapittel 8 om opplysningsplikten. Til slutt gis det en fremstilling over sanksjoner ved brudd på taushetsplikten i kapittel 9, og i kapittel 10 foretas det noen avsluttende bemerkninger til finansforetaksloven.

2. Taushetspliktbestemmelsenes personkrets

2.1 Generelt

Taushetsplikten gjelder for *”ansatte og tillitsvalgte”*, og *”enhver som utfører oppdrag for et finansforetak”*, selv om vedkommende ikke er ansatt i foretaket, jf. ffl. §§ 9-6. Videre er finansforetak underlagt taushetsplikt etter ffl. § 16-2.

Etter ffl. §§ 9-6 og 16-2 gjelder taushetsplikten for opplysninger om forretningsmessige og personlige forhold som vedkommende eller finansforetaket blir *”kjent med”* ved utøvelsen av virksomheten eller utførelsen av arbeid eller verv for foretaket. Taushetsplikten gjelder således ikke bare konkrete opplysninger, men også vurderinger og konklusjoner som vedkommende foretar på grunnlag av slike opplysninger.¹⁹

For ansatte, tillitsvalgte og oppdragstakere gjelder taushetsplikten bare for opplysninger som mottas under *”utførelsen av ... arbeid eller verv”* for finansforetaket, jf. ffl. § 9-6 (1).

Grensen for hva som kan anses å være opplysninger mottatt i forbindelse med utførelse av arbeid eller verv for foretaket, kan være noe uklar. Ifølge Eilertsen er opplysninger som mottas eksempelvis i kundemøter, middager og under øvrig representasjon, normalt undergitt taushetspliktig.²⁰ Også saksbehandleren som får opplysninger ved undersøkelser i arkivet, fra samtaler i kaffepausen ved foretakets spiserom eller fra kollegenes telefonsamtaler i kontoret ved siden av, er underlagt taushetsplikt.²¹ Opplysninger om forretningsmessige eller personlige forhold som en saksbehandler får om en kunde, uten at de mottas i kraft av stillingen, faller således utenfor taushetsplikten.

Taushetsplikten etter finansforetaksloven omfatter ikke flere enn personkretsen som er oppregnet i loven.²² Der opplysninger har lekket fra et finansforetak til for eksempel en journalist, er ikke journalisten underlagt taushetsplikt etter finansforetaksloven.²³

---

¹⁹ Bryhni, m.fl. (1991) s. 151.

²⁰ Eilertsen (1998) s. 52.

²¹ Ot.prp.nr.3 (1976-1977) s. 157 og Frihagen (1979) s. 31.

²² Eilertsen (1998) s. 53.

²³ Ibid.

2.2 Ansatte

Taushetsplikten omfatter alle som er ”ansatte” i finansforetaket. Finansforetaksloven definerer ikke hvem som er ansatt i denne sammenheng. Ifølge arbeidsmiljøloven (aml) § 1-8 (1) er arbeidstaker enhver som utfører arbeid i annens tjeneste. Arbeidsmiljølovens definisjon må også være utgangspunktet etter finansforetaksloven. Ansatte omfatter således både fulltids- og deltidsansatte, men også midlertidige ansatte er underlagt taushetsplikt. Det er ikke avgjørende hvilken stilling eller arbeidsoppgaver vedkommende har. Reglene gjelder både for teknisk personale, saksbehandlere og sjefer.²⁴ Rengjøringspersonale er også omfattet av taushetsplikten.²⁵

2.3 Tillitsvalgte

”Tillitsvalgte” er medlemmer og varamedlemmer av finansforetakets organer, slik som generalforsamling, styre og revisjonsutvalg. Det kreves en formell tilknytning til organet, og medlemmene av de ulike organer må være formelt valgt inn i disse.²⁶ Det betyr at medlemmer av den tradisjonelle generalforsamlingen (aksjonærer) ikke omfattes av begrepet tillitsvalgte. Medlemmer av generalforsamlingen i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, er formelt valgt inn i generalforsamlingen og må på lik linje med medlemmer av styret og revisjonsutvalg anses som tillitsvalgte, jf. ffl. § 8-2 (1). I tillegg omfattes medlemmer i finansforetakenes frivillige organer av begrepet tillitsvalgt.²⁷

2.4 Enhver som utfører oppdrag på vegne av et finansforetak

Utenforstående som engasjeres til å utføre oppdrag for et finansforetak, har taushetsplikt, jf. ffl. § 9-6 (1) annet punktum.

Etter finansvl. § 2a-13, fbl. § 18 og spbl. § 21 er ikke utenforstående som utfører arbeidsoppgaver for finansinstitusjon som er finansieringsvirksomhet, forretningsbank eller sparebank, omfattet av den lovpålagte taushetsplikten. I henhold til någjeldende lovgivning vil det være nødvendig å fastslå hvorvidt den enkelte person er å anse som ansatt eller

---

²⁴ Ot.prp. nr. 3 (1976-1977) s. 169.

²⁵ Ibid.

²⁶ Eilertsen (1998) s. 54.

²⁷ Ibid.

oppdragstaker, for å avgjøre om personen er omfattet av lovens bestemmelser om taushetsplikt. Når finansforetaksloven trer i kraft, er det ikke lenger nødvendig å foreta en slik avgrensning, da begge grupper omfattes av taushetsplikten jf. ffl. § 9-6 (1).

Etter lovens ordlyd må den utenforstående ha en viss tilknytning til finansforetaket, selv om vedkommende ikke er ansatt. Som følge av oppdraget må det foreligge en kontraktmessig tilknytning. Det må antas at den som utfører oppdraget går inn under taushetsplikten uten hensyn til om det er vedkommende personlig som har fått oppdraget. Taushetsplikten vil slik sett ikke bare omfatte direkte oppdrag, for eksempel til en jurist eller revisor, men også arbeid vedkommende utfører etter oppdrag fra et selskap hvor personen er ansatt.²⁸

Finansforetakets eksterne revisor er omfattet av ordlyden og underlagt taushetsplikt etter ffl. § 9-7 (1) annet punktum. Revisor har også taushetsplikt etter revisorloven (revl.) § 6-1.

2.5 Finansforetak

2.5.1 Generelt

”Finansforetak” har taushetsplikt om opplysninger om kunders og andres forretningsmessige eller private forhold som foretaket mottar under utøvelsen av virksomheten, jf. ffl. § 16-2 (1).

Det fremkommer av ordlyden at foretak som defineres som finansforetak, etter loven har en selvstendig plikt til å overholde taushetsplikten. Når ordlyden benytter begrepet *”finansforetak”*, må bestemmelsen forstås slik at taushetsplikten er pålagt hele foretaket som institusjon, med alle dets organer. En slik forståelse er lagt til grunn i forarbeidene, hvor det uttales at *”taushetsplikten gjelder også for de ulike styrende organer og utvalg som til sammen eller enkeltvis danner rammene for finansforetakets eksterne virksomhet.”*²⁹ Taushetsplikten påhviler slik sett finansforetakets organer og utvalg som kollegium. Medlemmene av de ulike organer eller utvalg er i fellesskap underlagt taushetsplikt.

---

²⁸ Se Frihagen (1979) s. 48 vedrørende forvaltningsloven.

²⁹ NOU 2011:8 Bind B s. 869.

Den videre fremstilling tar sikte på å behandle hvilke organer og utvalg som er underlagt taushetsplikt, og spørsmålet om i hvilken grad disse har krav på å få tildelt eller kan utlevere opplysninger som omhandler kunders og andres forretningsmessige eller personlige forhold.

2.5.2 Generalforsamling

Alle finansforetak plikter å ha en generalforsamling. Generalforsamlingen er finansforetakets øverste myndighet, jf. ffl. § 8-1. For finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, kan det fastsettes annet navn enn generalforsamling, jf. ffl. § 8-1 (3). Bestemmelsen legger til rette for at sparebanker kan videreføre navnet "forstanderskap" på øverste organ.³⁰ Generalforsamlingen har taushetsplikt om taushetsbelagte opplysninger den blir kjent med, jf. ffl. § 16-2 (1). Aksjonærer som ikke er ansatte eller tillitsvalgte i foretaket, har taushetsplikt om taushetsbelagt informasjon de får kjennskap om på generalforsamling i kraft av at de er medlemmer av forsamlingen.

Utgangspunktet er at generalforsamlingen kan kreve at styremedlemmer, medlemmer av foretaksforsamlingen og daglig leder gir tilgjengelige opplysninger om "*forhold som kan innvirke på bedømmelsen*" av godkjenningen av årsregnskapet og årsberetningen, saker som er forelagt aksjeeierne til avgjørelse og saker om foretakets økonomiske stilling, jf. allmennaksjeloven (asal.) § 5-15, jf. ffl. §§ 8-1 (2) første punktum og 8-3 (1) annet punktum. Det er generalforsamlingen som organ som har denne retten. Den enkelte aksjonær eller medlem av generalforsamlingen har ingen slik selvstendig rett utenfor generalforsamlingen.

Hvorvidt generalforsamlingen kan kreve opplysninger om enkeltkunders eller andres forretningsmessige eller personlige forhold, må etter asal. § 5-15 avgjøres etter en konkret vurdering. Bestemmelsen stiller opp vilkår om at utlevering av opplysninger bare kan skje der opplysningene har betydning for bedømmelsen av de forhold som er nevnt ovenfor, men den gir ingen begrensninger med sikte på opplysningenes art, så lenge utlevering ikke skader foretaket. Opplysninger om kunders og andres personlige forhold kan derfor utleveres til generalforsamlingen der disse har slik innvirkning. Hvorvidt generalforsamlingen faktisk har behov for å motta kundeopplysninger for bedømmelsen av sine anliggender er nok sjeldent.³¹

---

³⁰ Prop. 125 L (2013-2014) s. 175.

³¹ Eilertsen (1998) s. 60.

2.5.3 Foretaksforsamling

I finansforetak med flere enn 200 ansatte kan det avtales mellom foretaket og et flertall av de ansatte, eller fagforeninger som omfatter minst to tredeler av de ansatte, at foretaket skal ha foretaksforsamling etter nærmere regler fastsatt i vedtektene, jf. ffl. § 8-15 (1). Det er finansforetakets generalforsamling og de ansatte som velger foretaksforsamlingen, jf. ffl. § 8-15 (2) og (3).

Foretaksforsamlingens skal føre tilsyn med styrets og daglig leders forvaltning av selskapet, jf. asal. § 6-37 (2), jf. ffl. § 8-15 (4). Foretaksforsamlingen kan på møte kreve ”opplysninger om foretakets drift i den utstrekning de finner det nødvendig”. Opplysninger om kunders og andres forretningsmessige eller personlige forhold kan følgelig utleveres der disse har betydning for foretakets drift og foretaksforsamlingen finner det nødvendig. Det må også her antas at slikt sjelden vil forekomme. Foretaksforsamlingen har taushetsplikt der de mottar taushetsbelagte opplysninger, jf. ffl. § 16-2 (1).

2.5.4 Styre

Et finansforetak skal ha et allsidig sammensatt styre på minst fem medlemmer, jf. ffl. § 8-4. Styret og styrets leder velges i utgangspunktet av generalforsamlingen. Der finansforetaket har foretaksforsamling, velger foretaksforsamlingen styret og styrets leder, jf. ffl. § 8-15 (4), jf. asal. § 6-37. I finansforetak som ikke har foretaksforsamling og mer enn 15 ansatte, kan de ansatte kreve at et visst antall styremedlemmer skal velges av og blant finansforetakets ansatte, avhengige av hvor mange ansatte det er i finansforetaket, jf. ffl. § 8-4 (3) og (4).

Styret har ansvar for forvaltningen av finansforetaket og er den øverste leder av foretakets virksomhet, jf. ffl. § 8-(1). Det er styrets oppgave å sørge for forsvarlig organisering av foretaket. Etter ffl. § 16-2 (2) kan styrets medlemmer motta taushetsbelagt informasjon som de har behov for ved utføringen av sine styreoppgaver.

Styret som organ og styremedlemmene i et finansforetak har taushetsplikt om opplysninger de får kjennskap til om kunders og andres forretningsmessige eller personlige forhold, jf. ffl. §§

9-6 og 16-2. Taushetsplikten for styremedlemmer er ikke begrenset til de vedtak som blir fattet av styret, den omfatter også alle vurderinger og diskusjoner forut for vedtaket.³²

Dersom styrets vedtak blir offentlig kjent, kan taushetsplikten skape problemer for et dissenterende styremedlem. Styremedlemmet kan i et slikt tilfelle ha et legitimt behov for å gjøre sin dissens kjent for å unngå å bli ansvarlig for vedtaket. Finanstilsynet har i en uttalelse angående dissenterende styremedlem uttalt at det i et slikt tilfelle kan være vanskelig å gi en nærmere begrunnelse for dissensen uten å bryte taushetsplikten med hensyn til styrets vurderinger og vedtak.³³ Skal styremedlemmet unngå eventuelt straffe- og erstatningsansvar for styrets vedtak, må medlemmet sørge for å få protokollført sin dissens.³⁴

2.5.5 Revisjonsutvalg

Alle banker, kredittforetak og forsikringsforetak har plikt til å ha revisjonsutvalg, jf. ffl. § 8-18 (1). Det samme gjelder finansieringsforetak som er allmennaksjeselskap, eller som har utstedt obligasjoner. I tillegg er holdingforetak, som inngår i konsern med slike finansforetak som nevnt i første ledd, pliktig til å ha revisjonsutvalg, jf. ffl. § 8-18 (1). Medlemmene i revisjonsutvalget er i kraft av å være både styremedlemmer og medlemmer av revisjonsutvalget tillitsvalgte i finansforetaket, underlagt taushetsplikt. Revisjonsutvalget skal forberede og gi råd for styret i foretaket, jf. ffl. § 8-19. Revisjonsutvalget kan ha rett til å gjøre seg kjent med alle opplysninger vedrørende finansforetaket, også taushetsbelagte kundeopplysninger, der det foreligger et behov, jf. ffl. § 16-2 (2).

2.5.6 Øvrige faste og midlertidige organer og utvalg

Det er ikke uvanlig at finansforetak har vedtektsfestede faste organer som for eksempel valgkomité og nominasjonskomite eller godtgjørelsesutvalg.³⁵ Medlemmene er vanligvis valgt av generalforsamlingen og normalt kommer ikke valgkomiteen eller godtgjørelsesutvalget i befatning med opplysninger som omhandler kunders eller andres forretningsmessige eller personlige forhold.³⁶ Skulle komiteen eller utvalget imidlertid få

---

³² Bryhni m.fl. (1991) s. 150 og Eilertsen (1998) s. 62.

³³ Sak 3422/84 – Kredittilsynet (Bankinspeksjonen). Den 21. desember 2009 skiftet Kredittilsynet navn til Finanstilsynet. I denne avhandlingen vil jeg konsekvent bruke navnet Finanstilsynet.

³⁴ Bryhni m.fl. (1991) s. 150, Bråthen (2014) note 1264.

³⁵ Se eksempelvis Gjensidiges Forsikring ASA sine vedtekter § 2-4 bokstav a og d.

³⁶ Eilertsen (1998) s. 63.

kjennskap til taushetsbelagte opplysninger, er medlemmene underlagt taushetsplikt som tillitsvalgte, jf. ffl. § 9-6-(1), i tillegg til at organet som kollegium er pålagt taushetsplikt etter ffl. § 16-2 (1).

Finansforetaket kan ha midlertidige utvalg, slik som granskningsutvalg nedsatt av Finanstilsynet, jf. ffl. §§ 8-3 (4) annet punktum, 8-1 (2) og 8-15 (5). Medlemmer av generalforsamlingen kan kreve ekstraordinær granskning av foretakets stiftelse, forvaltning eller av nærmere angitte forhold vedrørende forvaltningen eller regnskapene.

Foretaksforsamlingen kan kreve granskning for å bringe på det rene om opplysningsplikten etter asal. § 6-37 (2) er oppfylt og for å få frem de rette opplysningene.

Finanstilsynet oppnevner granskerne, og medlemmene av et granskningsutvalg har taushetsplikt etter revl. § 6-1 første, fjerde og femte ledd, jf. aksjeloven (asl.)/asal. § 5-26 (3). Granskerne har rett til alle opplysninger som kan være av betydning for temaene som granskes, jf. asl/asal. § 5-27.

2.6 Særlig om utkontraktering i finansforetak

Utkontraktering eller outsourcing har blitt en svært viktig del av organiseringen av finansforetak. Finansforetaksloven § 13-4 omhandler utkontraktering og av bestemmelsen fremgår det at et finansforetak kan *”gi et annet foretak i oppdrag å forestå utførelsen av deler av virksomheten”*. Begrepet utkontraktering betyr i denne sammenheng å benytte oppdragstakere til å utføre arbeidsoppgaver som alternativt kunne vært utført av finansforetaket selv.³⁷

Utkontraktering kan foregå ved kjøp av tjenester fra uavhengige leverandører, eller ved å overlate oppfyllelse av tjenesten eller varen til annet foretak innad i finanskonsernet.³⁸ Ofte er oppgaver slik som produktutvikling, distribusjon, markedsføring, administrasjon, regnskapsføring, IT-tjenester, renhold, taksering, lege- og advokatbistand, kapitalforvaltning og skadeoppgjør aktuelt å sette ut på oppdrag.³⁹

Begrunnelsen for å utkontraktere er gjerne å kutte kostnader ved at foretaket fokuserer på sitt

---

³⁷ Prop. 125 L (2013-2014) s. 66.

³⁸ Kristiansen (2015) s. 386.

³⁹ Engh (2001) s. 170.

kjerneområde og setter ut tilleggstjenester og funksjoner til andre selskap.⁴⁰ På denne måten kan foretaket tilby tjenester som er bedre og billigere.⁴¹

Det fremkommer av loven at *"enhver som utfører oppdrag for et finansforetak er underlagt taushetsplikt selv om ikke vedkommende er ansatt i foretaket"*, jf. ffl. § 9-6 (1). Dette innebærer at personer som utfører og leverer utkontrakterte tjenester for finansforetaket, har taushetsplikt om taushetsbelagte opplysninger de blir kjent med som følge av oppdraget.⁴² Også her må det være slik at det ikke spiller noen rolle hvorvidt personen har fått oppdraget direkte, eller om vedkommende er ansatt og utfører arbeid for selskap det er utkontraktert til, for at personen skal ha taushetsplikt.⁴³

Ordlyden i ffl. § 9-6 (1) retter seg bare mot fysiske personer, og finansforetaksloven har ingen bestemmelser som pålegger taushetsplikt der oppdragstakeren er en juridisk person.

Finansforetaksloven § 13-4 (1) oppstiller krav om at utkontraktingen må være *"forsvarlig"*.

I vurderingen om utkontraktingen kan anses som forsvarlig, må det blant annet legges vekt på de hensyn som lovgivningen om finansforetak skal ivareta.⁴⁴ Finansforetakslovens bestemmelser om taushetsplikt skal nettopp beskytte kunden mot at uvedkommende får kjennskap til taushetsbelagte opplysninger. Det kan derfor anføres at utkontrakting ikke er særlig forsvarlig der tjenester er utkontraktert til selskap som ikke er underlagt taushetsplikt. Lovteknisk kan dette anses som en begrensning i adgangen til å utkontraktere tjenester til annet selskap. I praksis er det likevel ikke slik. Skal utkontraktingen være forsvarlig, må taushetsplikten pålegges på andre måter. En løsning er at finansforetaket forelegger oppdragstakeren en taushetserklæring som må undertegnes før oppdraget kan påbegynnes.

Det kan stilles spørsmål om hvorvidt finansforetakslovens bestemmelser om taushetsplikt utgjør en begrensning med henhold til hvilke opplysninger som kan gis til den det utkontrakteres til. Utgangspunktet er at taushetsplikten ikke er til hinder for at en person som har taushetsplikt etter ffl. § 9-6, får opplysninger om kunders forhold som *"den ansatte eller tillitsvalgte"* har behov for ved utføringen av sine arbeidsoppgaver for finansforetaket, jf. ffl. § 16-2 (2). Etter en naturlig forståelse av ordlyden er det her tale om finansforetakets egne ansatte og tillitsvalgte. Bestemmelsen utelukker slik sett personer som utfører oppdrag for

---

⁴⁰ Ibid. s. 171.

⁴¹ Eilertsen (1998) s. 65.

⁴² Se også Bechmann m.fl. (2002) s. 737 om verdipapirhandelloven 1997 § 9-8 (2).

⁴³ Se ovenfor punkt 2.4 og Frihagen (1979) s. 48.

⁴⁴ Prop. 125 L (2013-2014) s. 196.

finansforetaket. Om dette er et bevist valg fra lovgiver vites ikke. Det må likevel kunne legges til grunn at også oppdragstakere, som har lovpålagt taushetsplikt etter ffl. § 9-6, må kunne motta kundeopplysninger der det er behov for slike opplysninger for utføringen av oppdraget. Med en slik begrensning er det ikke særlig hensiktsmessig å utkontraktere særskilte tjenester til andre, og det kan ikke synes å være lovgivers intensjon.

Ved utleveringen må det foretas en konkret vurdering hvorvidt det er behov for opplysningene, for å utføre oppdraget på effektiv og hensiktsmessige måte. Prinsippet om ”need to know” gjør sitt utslag her.⁴⁵ Det kreves ikke at det foreligger samtykke fra kunden ved utlevering av informasjon til den det utkontraktes til. Det kan således påstås at utkontraktering utgjør et innhogg i kundens forventning om at taushetsbelagt informasjon holdes innad i finansforetaket.

Som nevnt ovenfor stiller ffl. § 13-4 opp vilkår om utkontrakteringen må være forsvarlig. Taushetsbelagte opplysninger må følgelig ikke gis til oppdragstakere dersom det er grunn til å frykte at vedkommende ikke har tilstrekkelig vilje eller gode nok rutiner og ordninger for å hindre at taushetsplikten brytes.⁴⁶ Det må også påpekes at finansforetaket har et selvstendig ansvar for å gjøre ekstern oppdragstaker kjent med taushetsplikten for opplysninger som angår kunders forretningsmessige eller personlige forhold.⁴⁷

---

⁴⁵ Engh (2001) s. 194, se avsnitt 4.2.1.2 om ”need to know”- prinsippet.

⁴⁶ Engh (2000) s. 76.

⁴⁷ Rundskriv 11/2000 avsnitt 5.

3. Taushetsbelagte opplysninger

3.1 Oversikt

Finansforetaksloven §§ 9-6 (1) og 16-2 (1) pålegger taushetsplikt om opplysninger som gjelder kunders og andres *”forretningsmessige eller personlige forhold”*. Opplysninger som ikke omhandler forretningsmessige eller personlige forhold, er etter loven ikke omfattet av taushetsplikten. Opplysninger som ikke er taushetsbelagte har finansforetaket rett til å utlevere, men ingen plikt, så lenge det ikke foreligger hjemmel som pålegger utlevering. Overfor utenforstående vil disse opplysningene vanligvis bli behandlet på samme måte som taushetsbelagt informasjon.⁴⁸

Taushetsplikten skal forhindre at uvedkommende får tilgang eller kjennskap til taushetsbelagte opplysninger. Hvorvidt opplysningene er skriftlige, muntlige eller elektroniske har ingen betydning, dersom de omhandler taushetsbelagte forhold.⁴⁹

I det følgende behandles hvilke opplysninger som anses å angå noens forretningsmessige eller personlige forhold, og hvem opplysningene må angå, for at finansforetaket med dets ansatte, tillitsvalgte og oppdragstakere skal ha taushetsplikt.

3.2 Forretningsmessige forhold

Verken finansforetaksloven eller lovforarbeidene gir anvisning for hvilke opplysninger som skal anses å gjelde noens *”forretningsmessige... forhold”*.

Det er i teorien antatt at opplysninger om en virksomhets økonomiske stilling, administrative forhold, oppfinnelser, produksjons- og kapasitetsstørrelser, forretningsplaner og strategier og avtaler med forretningsforbindelser er opplysninger som angår en kundes forretningsmessige forhold.⁵⁰ Oppregningen er ikke uttømmende og det må foretas en vurdering for hvert tilfelle om opplysningen er å anse å gjelde forretningsmessige forhold eller ikke. Det er ikke et krav at opplysningene må betraktes som forretningshemmeligheter for at de skal anses å gjelde

---

⁴⁸ Eilertsen (1998) s. 191.

⁴⁹ Ibid. s. 73.

⁵⁰ Ibid. s. 76.

forretningsmessige forhold.⁵¹ Det er heller ikke av betydning om opplysningene gjelder tekniske eller kommersielle forhold, eller private eller administrative forhold.⁵²

For juridiske personer er det lovpålagt at visse opplysninger knyttet til næringsvirksomhet skal være registrert i en rekke forskjellige offentlige registre. Skattedirektoratets register over momspålagte ("merverdiavgiftsmanntallet") og foretaksregisteret er eksempler på slike registre. Foretaksregisterlovens kapittel 3 angir hvilke opplysninger som skal meddeles foretaksregisteret. Foretaksregisteret er tilknyttet Enhetsregisteret, som er tilknyttet Brønnøysundregistrene. Etter foretaksregisterloven (fregl.) § 8 er alle opplysninger som er registrert i foretaksregisteret, offentlige tilgjengelige. Unntak gjelder for fødselsnummer. Enhver kan gjøre seg kjent med det som er registrert og kan kreve utskrift. Når opplysninger er offentliggjorte i offentlige registre og tilgjengelige for allmenheten, er opplysningene ikke underlagt taushetsplikt etter finansforetaksloven.

Opplysninger om forretningsmessige forhold kan også være tilknyttet en fysisk person. Eilertsen skriver at et praktisk eksempel er der en bruktbilkjøper kontakter tidligere eiers forsikringsforetak for å kontrollere kilometerstanden.⁵³ Ved tidligere eiers tegning av forsikringen, ved skadetilfeller eller utførte kontroller har forsikringsforetaket normalt registrert kilometerstanden. Forsikringsforetaket kan ikke utlevere denne opplysningen selv om forsikringsforholdet har opphørt, med mindre det foreligger samtykke fra tidligere eier.

3.3 Personlige forhold

Opplysninger om "*personlige forhold*" er som nevnt taushetsbelagt, jf. ffl. §§ 9-6 og 16-2. Verken loven eller lovforarbeidene gir noen nærmere anvisning om hvordan ordlyden skal forstås. Ved tolkningen av hva som omfattes av taushetsplikten etter någjeldende bestemmelser i finanslovgivningen, har definisjonen i forvaltningsloven (fvl.) § 13 om personlige forhold blitt vektlagt.⁵⁴ Selv om bestemmelsen i fvl. § 13 har et annet anvendelsesområde, bør det likevel kunne søkes veiledning etter bestemmelsen for å fastslå hvilke opplysninger som angår kunders personlige forhold.

---

⁵¹ Ibid.

⁵² Ibid.

⁵³ Ibid. s. 76.

⁵⁴ NOU 2001:23 s. 90.

Etter fvl. § 13 annet ledd regnes ikke *”fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted”* som personlige forhold. Justisdepartementet har uttalt at selv om slike opplysninger etter vanlig språkbruk kan kalles personlig, er de ikke så sensitive at de bør omfattes av noen generell taushetsplikt.⁵⁵ Også folkeregisterloven (folkeregisterl.) § 13 første ledd oppstiller en nedre grense for opplysninger vedrørende private forhold som normalt er så lite sensitive at de ikke underlegges taushetsplikt. I tillegg til de opplysninger som er nevnt i fvl. § 13 annet ledd, skal ikke en persons fulle navn og eventuelt dødsdato anses for å være opplysninger som angår noens personlige forhold, jf. folkeregisterl. § 13. Opplysningenes uskyldige karakter tilsier at legalavgrensningen som bestemmelsene oppstiller bør kunne videreføres for finansforetak, men med noen begrensninger. Det kan oppstå problemer der en sammenholder forskjellige personopplysninger og andre data, selv om de enkelte opplysninger isolert sett ikke er særlige følsomme.⁵⁶ Forvaltningsloven § 13 annet ledd legger begrensninger der utlevering av ikke følsomme opplysninger kan røpe et *”klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige”*. Det er klart at finansforetak også må omfattes av en slik begrensning. Med dagens teknologi er det svært lett å sammenkoble ulike typer opplysninger, og som kan føre til misbruk.

Opplysninger som ikke er omfattet av bestemmelsene nevnt ovenfor og som angår fysiske personer, vil i utgangspunktet være opplysninger som faller inn under begrepet personlige forhold etter ffl. §§ 9-6 og 16-2. I finansforetak vil dette i stor grad være opplysninger som omhandler økonomiske eller helsemessige forhold, men også andre typer opplysninger vil kunne tilfalle foretakene ved utøvelsen av virksomhetene. En ansatt i et finansforetak som er bank eller betalingsforetak, kan ved en gjennomgang av en kundes transaksjoner, eksempelvis få opplysninger om en kundes medlemskap i et politisk parti, der kunden har betalt medlemskapsavgift til partiet. Etter forvaltningslovens forarbeider er dette en opplysning som er underlagt taushetsplikt.⁵⁷

Det fremkommer videre at opplysninger om typisk slektskaps-, familie- og hjemforhold, fysisk og psykisk helse, karakter og følelsesliv, er opplysninger som angår noens personlige

---

⁵⁵ Ot.prp. nr. 3 (1976-77) s. 15.

⁵⁶ Frihagen (1979) s. 54.

⁵⁷ Ot.prp. nr. 3 (1976-77) s. 14.

forhold.⁵⁸ En rekke opplysninger om den enkeltes utdannelse og arbeid vil også være underlagt taushetsplikt. Det samme gjelder opplysninger om holdninger og innstillinger, for eksempel om seksuell legning.⁵⁹ Holdninger som tilkjenner seg gjennom medlemskap i foreninger, politiske partier osv., vil være omfattet av begrepet så lenge engasjementet ikke er av mer utadrettet karakter. Det er slik sett ikke bare typiske opplysninger om økonomiske forhold, slik som innestående på konto eller der forsikringsselskapet har innhentet helseopplysninger før tegning av livs- og ulykkesforsikring, som finansforetaket plikter å hindre at uvedkommende får kjennskap til. Til slutt må det etter en antitetisk tolkning av ffl. § 18-5 (2) antas at kundens kontaktopplysninger er underlagt taushetsplikten. Opplysninger om eksempelvis telefonnummer og e-postadresse kan dermed ikke utleveres til uvedkommende.

3.4 Kunders og andres forhold

Taushetspliktbestemmelsene i finansforetaksloven gjelder taushetsplikten om *"kunders og andres"* forhold. Etter spbl. § 21 og fbl. § 18 har bankene taushetsplikt om *"bankkunders"* forhold, mens det etter forsvl. § 1-6 og finanvl. § 3-14 gjelder taushetsplikt om *"andres"* forhold. Denne forskjellen har neppe hatt noen stor betydning for lovanvendelsen. Når finansforetaksloven trer i kraft, følger det av loven at alle opplysninger som har tilknytning til en kunde i finansforetaket eller andre, er taushetsbelagte opplysninger dersom de omhandler personlige eller forretningsmessige forhold.

Etter en naturlig språkforståelse av ordlyden *"kunde"*, er dette en fysisk eller juridisk person som har inngått avtale om kjøp av finansielle tjenester fra foretaket.

Det er ikke bare finansforetakets kunder som er beskyttet mot at uvedkommende får adgang eller kjennskap til opplysninger. Ordlyden i ffl. §§ 9-6 (1) og 16-2 (1) henviser i tillegg til *"andres"* opplysninger. Ordlyden tilsier at enhver er beskyttet uavhengig av tilknytning til finansforetaket. Det påhviler følgelig taushetsplikt for et pensjonsforetak om opplysninger om en ansatts pensjonssparing der en arbeidsgiver har opprettet tjenstepensjonsordning til fordel for sine arbeidstakere. Det samme gjelder for et forsikringsforetak som innehar helseopplysninger om den sikrede, og sikrede er en annen en forsikringstaker. Opplysninger en potensiell kunde har gitt finansforetaket, er også taushetsbelagt. Eksempelvis har den

---

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Ibid. og Woxholth (2011) s. 266.

person som er blitt tilbudt en livsforsikring med reservasjon for en bestemt lidelse, krav på at finansforetaket ikke utleverer opplysningene.⁶⁰

---

⁶⁰ Eilertsen (1998) s. 79.

4. Unntak fra taushetsplikten

4.1 Lovfestede unntak etter finansforetaksloven § 9-6

4.1.1 Opplysningsplikt eller adgang til å gi ellers taushetsbelagte opplysninger

Finansforetaksloven § 9-6 (1) pålegger ansatte og tillitsvalgte taushetsplikt med mindre de *”etter lov eller forskrift gitt med hjemmel i lov enten har plikt til å gi opplysninger eller er gitt adgang til å gi ellers taushetsbelagte opplysninger”*. Tilsvarende bestemmelse finnes i ffl. § 16-2 (1). Finansforetaks opplysningsplikt er nærmere behandlet i kapittel 8.

4.1.2 Finanstilsynets adgang til å oppheve taushetsplikten

”Når særlige hensyn tilsier det” kan finanstilsynet helt eller delvis oppheve taushetsplikten, jf. ffl. § 9-6 (1) tredje punktum. En tilsvarende bestemmelse er inntatt i finansforetaksloven § 16-2 (2) annet punktum. Hvilke særlige hensyn dette er fremkommer ikke av lovforarbeidene. Det finnes heller ikke lignende bestemmelser i någjeldende rett for finansinstitusjoner. Etter ordlyden oppstiller bestemmelsene en sikkerhetsventil for å unngå at opplysninger ikke kan utleveres der tungtveiende interesser taler for slik utlevering.

4.1.3 Opphevelse av taushetsplikt ved samtykke

4.1.3.1 Oversikt

Finansforetaksloven § 9-6 (2) gir adgang til å oppheve taushetsplikten etter ffl. § 9-6 (1). Forutsetningen er at vedkommende som har krav på taushetsplikt, samtykker til at ellers taushetsbelagte opplysninger kan stilles til finansforetakets rådighet. En lik bestemmelse finnes i ffl. § 16-2 (2) annet punktum. Bestemmelsene blir behandlet under ett i dette avsnittet.

Det er særlig der finansforetaket ønsker å lagre taushetsbelagte kundeopplysninger i felles kunderegister i finanskonsern, utover det som er tillatt etter ffl. § 18-5 (3), at finansforetakene har behov for å innhente samtykke fra kunden. For finansforetak som har inngått avtale om samarbeid om markedsføring eller om samarbeid på avgrenset virksomhetsområde, og for finansforetak i samarbeidende gruppe, kan det også være ønskelig å lagre ellers taushetsbelagte kundeopplysninger i et felles kunderegister. Slik lagring beror på samtykke fra kunden. Der finansforetaket har avtalt å utføre en tjeneste for en kunde, trenger

finansforetaket normalt ikke å innhente samtykke, dersom utlevering av kundeopplysninger er nødvendig for å gjennomføre kundeoppdraget, jf. ffl. § 16-2 (2) b.

Adgangen til å innhente samtykke for å oppheve taushetsplikten har ikke tidligere vært særskilt regulert i lovgivningen om finansinstitusjoner. Det er imidlertid fastsatt en slik adgang uttrykkelig i forarbeidene til forsikringsvirksomhetsloven 1988.⁶¹ Finansforetaksloven §§ 9-6 (2) og 16-2 (2) andre punktum lovfester det allerede eksisterende alminnelige prinsippet om fritak fra taushetsplikt der det foreligger samtykke fra de som har krav på taushet. At prinsippet nå blir lovfestet gir kunden et bedre rettslig vern.

4.1.3.2 Samtykkets rekkevidde

Utgangspunktet er at et aktivt skriftlig samtykke fra vedkommende opplysningene gjelder, opphever taushetsplikten så langt samtykket rekker.⁶² Et samtykke er å anse som et avkall på taushetsplikt. Samtykkeadgangen viser at taushetsplikten i prinsippet verner om en privat rettighet som den enkelte kunde har fri rådighet over.⁶³ Den private rettigheten det her tales om kan nærmere beskrives som retten til personlige integritet, altså enkeltmenneskets rett til å ikke bli krenket og rett til respekt fra andre. Finansforetakens adgang til å innhente samtykke for å oppheve taushetsplikten ivaretar således den personlige integritet ved at den enkelte kunde selv, i stor grad, hersker over de opplysninger finansforetaket innehar om seg selv. Det samme gjelder for juridiske personer. Har ikke den fysiske eller juridiske personen opplysningene gjelder, innvendinger til at opplysningene blir utlevert, bør opplysningene kunne utleveres av finansforetaket.

Samtykke må foreligge fra den som har krav på at taushetsplikten opprettholdes, jf. ffl. §§ 9-6 (2) og 16-2 (2) annet punktum. Dette er de fysiske eller juridiske personene som finansforetaket har opplysninger om. Det følger av ordlyden at der taushetsbelagte opplysninger omfatter flere fysiske eller juridiske personer må alle disse samtykke. En av disse personene som opplysningene gjelder, kan ikke alene oppheve taushetsplikten. Et slikt syn er også lagt til grunn i forvaltningslovens forarbeider.⁶⁴ Der opplysninger omhandler

---

⁶¹ Ot.prp. nr. 42 (1986-1987) s. 96. Se også Rundskriv 11/2000 avsnitt 3.2 vedrørende taushetsplikt for finansinstitusjoner.

⁶² Rundskriv 11/2000 avsnitt 3.2.

⁶³ Eilertsen (1998) s. 108.

⁶⁴ Ot.prp. nr. 3 (1976-1977) s. 26.

andre på en mer indirekte måte, for eksempel slektskapstilknytning til den opplysningene angår, fører dette ikke normalt til at samtykke også må gis fra slektingene. Oppheving av taushetsplikten krever alene samtykke fra den opplysningene gjelder. Dersom en annen person i det konkrete tilfellet har gitt opplysningene, er det ikke nødvendig med samtykke også fra denne.⁶⁵

Finanstilsynet har lagt til grunn at det ikke kan innhentes et generelt og altomfattende samtykke fra kundene for å oppheve taushetsplikten.⁶⁶ Finansforetak kan således ikke gjøre et slikt samtykke til en del av de generelle vilkår som inngår i enhver kundeavtale.⁶⁷ En slik fremgangsmåte ville innskrenke det vern taushetsplikten er ment å gi.

Bioteknologiloven (biotl.) § 5-8 første ledd gir forbud mot å innhente taushetsbelagte opplysninger selv om det skulle foreligge samtykke. Etter bestemmelsen er det ikke adgang til å be om å motta, besitte eller bruke opplysninger om en person som er fremkommet ved genetiske undersøkelser som omfattes av biotl. § 5-1 andre ledd bokstav b eller ved systematisk kartlegging av arvelig sykdom i en familie. Etter biotl. § 5-8 andre ledd er det forbudt å spørre om genetiske undersøkelser har vært utført. Lovforbudet kan ikke oppheves ved samtykke.

Forbudet er særlig relevant for finansforetak organisert som forsikringsselskap og innebærer blant annet at forsikringsselskap ikke kan innhente opplysninger som er fremkommet ved undersøkelser som påviser om en person har arvelig sykdomsanlegg som først vil gi sykdom senere i livet, eller opplysninger som stammer fra undersøkelser av friske menneskers arveanlegg med tanke på å vurdere arvelig disposisjon for sykdom som eventuelt kan inntreffe senere i livet.⁶⁸

4.1.3.3 Samtykkets form

Etter ordlyden i ffl. § 9-6 (2) og § 16-2 (2) annet punktum skal samtykket være skriftlig. Et skriftlig samtykke er et aktivt samtykke. Dette innebærer at samtykket er en aktiv handling fra den person som har adgang til å oppheve taushetsplikten, i motsetning til at en holder seg

---

⁶⁵ Ibid. s. 145 og Eilertsen (1998) s. 111.

⁶⁶ Rundskriv 11/2000 avsnitt 3.2.

⁶⁷ Eilertsen (1998) s. 110.

⁶⁸ Renolen (2012) note 64 og 65.

passiv. Det er ikke tilstrekkelig å informere kunden om at taushetsbelagte opplysninger utleveres med mindre personen uttrykkelig reserverer seg mot det.⁶⁹

Finanstilsynet har lagt til grunn at de grunnleggende prinsipper for samtykke som forvaltningslovens forarbeider gir uttrykk for, kan komme til anvendelse for finansinstitusjoner så langt de passer.⁷⁰ I forarbeidene uttales det blant annet at samtykket må være gitt frivillig, etter moden overveielse og med full oversikt over konsekvensene. Samtykke kan også gis fra person med fullmakt, for eksempel advokat eller annen fullmektig.⁷¹

Den som avgir samtykke, skal informeres om hva slags informasjon som kan utleveres og til hvem, herunder typisk for kunderegister i finansforetak og da til hvilke foretak i finanskonsernet kundeinformasjon kan utleveres. Videre skal det informeres om formålet med utleveringen og gis en balansert fremstilling av fordeler og ulemper med slik utlevering av kundeopplysninger. Det skal informeres om at kunden kan nekte å gi samtykke og at kunden til enhver tid har adgang til å trekke samtykket tilbake.⁷²

4.1.3.4 Samtykkets varighet

Hvor det er avtalt at samtykket har en viss virkningstid, faller samtykket bort fra det tidspunkt virkningstiden er utløpt. Samtykket kan også ha en bestemt virkningstid ved at samtykket bare gjelder for et konkret tilfelle.⁷³ Når samtykket er bortfalt, gjeninntre taushetsplikten for de ansatte og tillitsvalgte i finansforetaket.

Samtykkene som finansforetak innhenter, trenger ikke å være tidsbegrensede. Selv et samtykke gitt for lenge siden er ikke i seg selv ugyldig eller uvirksomt.⁷⁴ Der samtykke tilbakekalles, gjeninntre taushetsplikten.⁷⁵

---

⁶⁹ Rundskriv 11/2000 avsnitt 3.2.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Eilertsen (1998) s. 112.

⁷² Rundskriv 11/2000 avsnitt 3.2.

⁷³ Eilertsen (1998) s. 116.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Ibid.

4.2 Lovfestede unntak etter finansforetaksloven § 16-2

4.2.1 Opplysninger til person som har taushetsplikt etter finansforetaksloven § 9-6

4.2.1.1 Oversikt

Taushetsplikten etter ffl. § 16-2 (1) er ikke til hinder for at en person som har taushetsplikt etter ffl. § 9-6, får taushetsbelagte opplysninger om *”kunders forhold som den ansatte eller tillitsvalgte har behov for ved utførelsen av sine arbeidsoppgaver for finansforetaket”*, jf. ffl. § 16-2 (2).

Bestemmelsens formål er å motvirke flyten av taushetsbelagte opplysninger ved å begrense informasjonstilgangen til minst mulig antall mennesker.

4.2.1.2 Det må foreligge et tjenestelig behov for opplysninger

Etter bestemmelsen må det foreligge et tjenestelig behov for opplysninger. Bestemmelsen er generell og gjelder alle ansatte og tillitsvalgte uavhengig deres stilling i finansforetaket. Unntaket er et utslag av *”need to know”*-prinsippet.⁷⁶ Prinsippet bygger på at ansatt eller tillitsvalgte i et finansforetak som har et behov for taushetsbelagte opplysninger for utførelsen av sine arbeidsoppgaver, kan få slike opplysninger. I denne sammenheng er det viktig å skille mellom den ansattes eller tillitsvalgtes *”need to know”* og *”want to know”*. Det er bare når den ansatte eller tillitsvalgte i finansforetaket har et særskilt behov for opplysningene, at det kan gis tilgang til dem. Dette behovet må som nevnt være knyttet til personens utførelse av arbeidsoppgaver i finansforetaket.

Spørsmålet om det foreligger et tjenestelig behov må vurderes ut fra om opplysningene er nødvendig for at den ansatte eller tillitsvalgte skal kunne utføre sine arbeidsoppgaver for finansforetaket. For å slå fast om opplysningene er nødvendige for utføringen av den ansattes eller tillitsvalgtes arbeidsoppgaver, må det avgjøres hvilke arbeidsoppgaver personen har. Grunnlaget er arbeidsavtalen og stillingsinstruksen, men også andre tolkningsmomenter som annonseteksten til stillingen, tittelen på stillingen, kutyme og praksis for finansforetak kan være avklarende for hvilke arbeidsoppgaver som er knyttet til stillingen.⁷⁷ Er de taushetsbelagte opplysningene av slik art at de ikke er nødvendige for å utføre de arbeidsoppgaver som er knyttet til stillingen, har den ansatte eller tillitsvalgte ikke adgang til

---

⁷⁶ Eilertsen (1998) omtaler dette prinsippet på blant annet s. 171.

⁷⁷ Storeng m.fl. (1991) s. 19.

å innhente eller gjøre seg kjent med disse. Der det foreligger begrunnet mistanke eller frykt for at en ansatt eller tillitsvalgt ikke vil holde tett eller følge nødvendige sikkerhetsrutiner, må selskapet sørge for at vedkommende ikke blir betrodd de aktuelle taushetsbelagte opplysningene.⁷⁸

4.2.2 Unntak fra taushetsplikten for utveksling av opplysninger med et annet finansforetak

4.2.2.1 Oversikt

I noen tilfeller er ikke taushetsplikten i veien for at et *finansforetak* ”gir er annet *finansforetak opplysninger*”, jf. ffl. § 16-2 (3) bokstav a, b og c. Bestemmelsen åpner for utlevering av informasjon utenfor finanskonsern. Adgangen til å utveksle taushetsbelagte opplysninger mellom finansforetak utenfor konsernforhold utledes etter någjeldende rett fra tilsynspraksis.⁷⁹ Denne adgangen blir nå lovfestet i finansforetaksloven.

Lovforarbeidene taler om ”*utveksling av kundeopplysninger med annet finansforetak*”.⁸⁰ Det må slik sett antas at bestemmelsen gir adgang til en gjensidig utveksling av opplysninger mellom foretakene der det er behov. Det er bare opplysninger som finansforetaket ”*har mottatt under utøvelsen av virksomheten*”, jf. ffl. § 16-2 (3) som kan utleveres. Opplysninger som foretaket besitter, men som ikke har relevans for dens virksomhet, faller således utenfor og kan ikke utleveres.

Det følger av lovteksten at utlevering bare kan skje i henhold til styrevedtak, jf. ffl. § 16-2 (3) siste punktum. Ordlyden kan her være noe villedende. Vilkåret i bestemmelsen pålegger ikke styret å fatte vedtak for hver gang det skal tas stilling til om taushetsbelagt informasjon kan utleveres til annet finansforetak. Det fremkommer av forarbeidene at styret må fastsette prosedyrer for de forskjellige situasjoner der utlevering kan være nødvendig.⁸¹ Det antas at styret kan gi styremedlem eller andre ansatte eller tillitsvalgte i finansforetaket fullmakt til å konferere med andre finansforetak der det er nødvendig.⁸² Det er etter loven likevel ikke

---

⁷⁸ Engh (2000) s. 80.

⁷⁹ Rundskriv 11/2000 avsnitt 3.1 og NOU 2011:8 Bind B s. 870.

⁸⁰ Prop. 125 L (2013-2014) s. 207.

⁸¹ Ibid.

⁸² Rundskriv 11/2000 avsnitt 3.1.

adgang for styret å fastsette prosedyrer som gir en helt generell adgang til rutinemessig utveksling av opplysninger mellom finansforetak.⁸³

Det er bare "*i særlige tilfeller*" at kundeopplysninger kan utleveres til annet finansforetak. Lovens ordlyd må forstås slik at unntaksbestemmelsene i ffl. § 16-2 (3) bokstav a, b og c ikke åpner for rutinemessig utveksling av kundeopplysninger.⁸⁴ Der opplysningene omhandler en fysisk person, må utleveringen oppfylle vilkårene i personopplysningsloven (popplyl.) §§ 8, 9 og 11.⁸⁵ Før vilkårene for utveksling av kundeopplysninger etter ffl. § 16-2 (3) bokstav a, b og c behandles, skal jeg se nærmere på personopplysningsloven.

4.2.2.2 Personopplysningsloven §§ 8, 9 og 11

I hovedtrekk oppstiller popplyl. §§ 8, 9 og 11 krav til behandlingen av personopplysninger. Personopplysningsloven § 11 inneholder grunnkrav til behandling av personopplysninger. Etter bestemmelsen kan bare personopplysninger behandles når det er tillatt etter popplyl. §§ 8 og 9. Disse bestemmelsene oppstiller vilkår for å behandle ikke-sensitive og sensitive personopplysninger.

Definisjonen av "*behandling av personopplysninger*" er inntatt i popplyl. § 2 nr. 2. Etter bestemmelsen er enhver bruk av personopplysninger å anse som behandling. Utlevering av personopplysninger til annet finansforetak faller slik sett under lovens virkeområde, og utlevering av denne art kan ikke skje i strid med personopplysningslovens bestemmelser. Med personopplysninger menes her opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson, jf. popplyl. § 2 nr. 1. Der finansforetaket har behov for å utlevere taushetsbelagte opplysninger som kan knyttes til juridiske personer, kan vilkårene som bestemmelsene oppstiller fungere som veiledning for vurderingen om taushetsbelagte kundeopplysninger kan utleveres til annet finansforetak, jf. ffl. § 16-2.⁸⁶

I det følgende behandles grunnkravene for utlevering av personopplysninger, jf. popplyl. § 11. Ett av grunnkravene for utlevering av personopplysninger er som nevnt at det må være tillatt etter popplyl. §§ 8 og 9. Vilråene som disse to bestemmelsene oppstiller blir ikke behandlet

---

⁸³ Prop. 125 L (2013-2014) s. 207.

⁸⁴ NOU 2011:8 Bind B s. 870.

⁸⁵ Prop. 125 L (2013-2014) s. 207, NOU 2011:8 Bind B s. 871.

⁸⁶ NOU 2011:8 Bind B s. 871.

nærmere.⁸⁷

Etter popplyl. § 11 første ledd bokstav b kan utlevering bare skje der opplysningene benyttes til uttrykkelig angitte formål som er saklig begrunnet i den behandlingsansvarliges virksomhet. Ved vurderingen om et finansforetak kan utlevere opplysninger til annet finansforetak, må det vurderes om utleveringen faktisk har det formål som ffl. § 16-2 (3) bokstav a til c pålegger. Hvis utleveringen ikke har ett av de formål som fremgår av lovteksten, kan ikke utlevering forekomme. I tillegg må de angitte formål være saklig begrunnet i finansforetakets virksomhet. Det antas at dette for eksempel innebærer at et forsikringsforetak ikke kan utlevere kundeopplysninger vedrørende en tidligere kunde som har misligholdt sitt avtaleforhold hos foretaket, til andre finansforetak enn forsikringsforetaket som personen nå er kunde hos. Det følger videre av popplyl. § 11 første ledd bokstav c at opplysningene ikke kan brukes til senere formål som er uforenlig med det opprinnelige formålet med utleveringen, uten at den registrerte samtykker. Der det er mistanke om at finansforetaket det utleveres til vil ta i bruk kundeopplysningene virksomheten utover formålet for utleveringen, kan det ikke utleveres.

Endelig kreves det at kundeopplysningene er tilstrekkelige og relevante, og at de er korrekte, oppdaterte og ikke lagres lengre enn nødvendig ut fra formålet med behandlingen, jf. popplyl. § 11 første ledd bokstav d og e. Ved vurderingen om utlevering av kundeopplysninger til annet finansforetak kan skje, må finansforetaket kontrollere at opplysningene som skal utleveres er pålitelige. Dette innebærer at de må være korrekte, oppdaterte og fullstendige. Det må kontrolleres at det ikke utleveres flere opplysninger enn nødvendig for å oppfylle formålet med utleveringen. Utlevering bør heller ikke skje hvis finansforetaket mistenker at det andre foretaket lagrer opplysningene i sine kundedatabaser etter at formålet med utleveringen er oppnådd.

4.2.2.3 Utlevering der formålet er å avdekke eller motvirke kriminalitet

Finansforetaksloven § 16-2 (3) bokstav a gir finansforetak i særlige tilfeller adgang til å utlevere opplysninger, dersom utleveringen har som formål å *”motvirke økonomisk kriminalitet eller annen alvorlig kriminalitet”*.

---

⁸⁷ Flere av vilkårene bestemmelsene oppstiller er til dels svært lik vilkår oppstilt etter finansforetaksloven og vil bli/er allerede behandlet.

Økonomisk kriminalitet må her forstås som profittmotiverte handlinger som er lovstridige.⁸⁸ Dette er ofte handlinger som skjer innenfor eller har et utspring i en virksomhet som i seg selv er, eller utgir seg for å være lovlig. Med alvorlig kriminalitet må det her antas at lovgiver særlig sikter til organisert kriminalitet. Slik kriminalitet har som regel et profitabelt formål og faller også under det første alternativet bestemmelsen oppstiller. At bestemmelsen oppstiller to ulike alternativer må forstås slik at den er ment å ha et vidt anvendelsesområde. Hvorvidt det foreligger mistanke om en straffbar handling eller om det faktisk foreligger en straffbar handling, kan ikke være avgjørende for om bestemmelsen skal få anvendelse så lenge formålet er å motvirke kriminalitet.

Bestemmelsen tar særlig sikte på situasjoner ved mistanke om hvitvasking, forsikringssvindel og misbruk av en bankkundes bankkonto eller betalingskort. Ved et identitetstyveri kan eksempelvis kundeopplysninger utleveres til et annet finansforetak for å redusere økonomiske tap og hindre videre misbruk.⁸⁹ Offentligrettslige hensyn går her foran taushetsplikten.

4.2.2.4 Utlevering der formålet er å gjennomføre kundeoppdrag og oppgjør av krav fra eller mot kunder

Finansforetaksloven § 16-2 (3) bokstav b første alternativ gir finansforetak i særlige tilfeller adgang til å utlevere taushetsbelagte opplysninger, dersom utleveringen har som formål ”å gjennomføre kundeoppdrag og oppgjør av krav fra eller mot kunder”. Praktiske tilfeller hvor det er nødvendig med kommunikasjon mellom to finansforetak kan eksempelvis være i forbindelse med en kundes bytte av bank- eller forsikringstjeneste. Taushetsbelagte opplysninger kan ikke utleveres der utleveringen ikke er nødvendig for å oppfylle avtale med kunden, eller ikke er nødvendig for å utføre oppgaver kunden ønsker før avtale inngås, jf. popplyl. § 8 a.

4.2.2.5 Utlevering der formålet er annen berettiget ivaretagelse av finansforetakets eller dets kunders interesser

Finansforetaksloven § 16-2 (3) bokstav b annet alternativ gir adgang til å utlevere opplysninger der formålet er ”annen berettiget ivaretagelse av finansforetakets eller dets kunders interesser”. Om utleveringen av opplysningene til annet finansforetak på en

---

⁸⁸ Politiets nettsider.

⁸⁹ NOU 2011:8 Bind B s. 870.

berettiget måte ivaretar finansforetakets eller dets kunder, må søkes avklart ved en interesseavveining mellom finansforetakets og kundens behov i hvert enkelt tilfelle.

Det kan stilles spørsmål om bestemmelsen også gir adgang til utlevering av taushetsbelagt informasjon på forespørsel fra annet finansforetak, der formålet først og fremst er berettiget ivaretagelse av dette finansforetakets interesse. En slik adgang kommer ikke direkte frem av ordlyden, men Banklovkommisjonen har uttalt at:

I tilfeller hvor finansforetaket har en klar interesse i å kommunisere med et annet finansforetak, for eksempel av hensyn til tapsutsatte kundeengasjementer og andre soliditetshensyn, eller klagenemndsbehandling, jf. også Finanstilsynets rundskriv 11/2000 avsnitt 3.1, vil utlevering av kundeopplysninger kunne anses som forsvarlig.⁹⁰

Uttalelsen retter seg ikke direkte mot finansforetakets egne tapsutsatte kundeengasjementer, men gjelder generelt. Det synes også å være kutyme for at et finansforetak i visse sammenhenger kan utleverer opplysninger til et annet finansforetak av hensyn til et tapsutsatt kundeengasjement.

I en sak som ble behandlet i Forsikringskadenemnda, hadde forsikringsselskapet i forbindelse med en stjålet bil direkte tatt kontakt med forsikringstaker og hans samboers tidligere forsikringsforbindelser, samt hans bank.⁹¹ Forsikringsselskapet fikk informasjon hvor det kom frem om at forsikringstaker hadde gitt uriktige opplysninger ved tegning av bilforsikringen, til tross for opplysningsplikten etter forsikringsavtaleloven (fal.) § 4-1. Når forsikringstaker fikk bilen stjålet, valgte forsikringsselskapet å avslå kravet om erstatning, samt å avslutte forsikringsforholdet, jf. fal. §§ 4-2 og 4-3. Begrunnelsen var at forsikringstaker ikke hadde opplyst at han var oppsagt av tidligere forsikringsselskap, at han var skyldig premie i annet selskap og at han hadde fått betalingsanmerkninger de siste to årene før avtaleinngåelsen.

Forsikringsklagenemnda kom til at de forhold forsikringstaker hadde gitt uriktige opplysninger om, lå utenfor det som var relevant for risikovurderingen etter fal. § 4-1, og erstatning kunne derfor ikke nektes i medhold av fal. § 4-2. Saken belyser at det i enkelte tilfeller kan være et behov for å utlevere informasjon til annet finansforetak slik at dette

---

⁹⁰ NOU 2011:8 Bind B s. 871.

⁹¹ FSN-7326.

foretaket kan ivareta sine interesser. Der det er foretatt en interesseavveining mellom finansforetakets og kundes behov, mener jeg at slik direkte utlevering er forsvarlig.

Forsikringsforetak har lang praksis med å indirekte utlevere ellers taushetsbelagte opplysninger til andre forsikringsforetak, for å hindre blant annet forsikringssvindel. Dette gjøres ved at forsikringsforetakene utleverer visse kundeopplysninger til ulike registre som administreres av Finans Norge, som videre kan gi opplysninger til andre forsikringsforetak.⁹² Eksempel på slikt register er Forsikringsselskapenes Sentrale Skaderegister (FOSS), hvor kunders skadetilfeller registreres. Alle foretak som er medlem av Finans Norge, har tilgang til registrene. Spørsmålet i denne sammenheng er om denne praksisen er i strid med taushetsplikten som følger av finansforetaksloven.

Som nevnt ovenfor kan finansforetak utlevere taushetsbelagte opplysninger når utleveringen blant annet har som formål å hindre tapsutsatte kundeengasjement. Utlevering av opplysninger til forsikringsregistre hvor disse lagres, er i så måte en mellomstasjon, før opplysningene gjøres tilgjengelig for foretak som på et senere tidspunkt har et behov for opplysningene. Eksempelvis ved mistanke om forsikringssvindel.⁹³ Det kan ikke gis en helt *”generell adgang til rutinemessig”* utveksling av opplysninger mellom finansforetak etter ffl. § 16-2 (3).⁹⁴ Utlevering av visse taushetsbelagte opplysninger til det aktuelle forsikringsregister er i denne sammenheng stor grad rutinepreget. Der en kunde melder om et skadetilfelle, vil forsikringsforetaket automatisk melde skaden til FOSS og FOSS vil lagre opplysningen. Utveksling av opplysninger mellom finansforetak vil her bare skje der kunden tidligere har meldt om skadetilfeller i andre forsikringsforetak. Dersom dette er tilfellet, vil FOSS gi saksbehandleren tilgang på opplysninger om kundens skadehistorikk fra registeret. Opplysningene kan heller ikke utleveres for bruk i salgøyemed.⁹⁵ FOSS gir slik ikke adgang til en rutinemessig utveksling av taushetsbelagte opplysninger mellom finansforetak.⁹⁶ Det kan derfor legges til grunn at utlevering ikke er i strid med ffl. § 16-2 (3) bokstav b. Hvorvidt andre forsikringsregistre gir adgang til rutinemessig utveksling av taushetsbelagte opplysninger, må vurderes ut fra det aktuelle registerets utleveringspraksis.

---

⁹² Eilertsen (1998) s. 150.

⁹³ Ibid.

⁹⁴ Prop. 125 L (2013-2014) s. 207.

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Finans Norges nettsider.

Registrering og utveksling av taushetsbelagte opplysninger fra registre slik som FOSS beror på finansforetakenes adgang til å utlevere disse opplysningene til Finans Norge. Det er i praksis lagt til grunn at utlevering ikke er i strid med taushetsplikten.⁹⁷ Begrunnelsen er at de ansatte i Finans Norge som drifter de ulike forsikringsregistrene, må anses for å utføre oppdrag på vegne av forsikringsforetakene. Begrunnelsen samsvarer med adgangen til å gi taushetsbelagte opplysninger til oppdragstakere som har behov for opplysningene ved utføringen av sitt oppdrag, jf. ffl. § 16-2 (2). Utlevering til forsikringsregistre er ikke i strid med taushetsplikten.

4.2.2.6 Utlevering der det er nødvendig å meddele opplysninger om kunders helseforhold eller andre personopplysninger

I medhold av ffl. § 16-2 (3) bokstav c gis finansforetak i særlige tilfeller adgang til å utlevere opplysninger til annet finansforetak dersom det er *”nødvendig å meddele om kunders helseforhold og andre personopplysninger til annet finansforetak”*. Bestemmelsen er eksempelvis særlig aktuell ved flytting av kollektive livs- og pensjonsforsikringer fra et forsikringsselskap til et annet. Det er imidlertid ikke adgang til slik utlevering når noe annet følger av popplysningsloven. Lovens behandling av sensitive personopplysninger er her særlig relevant, jf. popplyl. § 9.

Helseopplysninger er definert som sensitive helseopplysninger, jf. popplyl. § 2 nr. 8. Normalt vil utlevering etter ffl. § 16-2 (3) bokstav c oppfylle de krav som popplyl. § 9 oppstiller. Utlevering er eksempelvis nødvendig der en lastebilsjåfør kjører på en motorsyklist, og hvor lastebilsjåføren har all skyld. Den skadde motorsyklisten vil søke forsikringsoppgjør gjennom sitt forsikringsselskap. Ved utbetaling vil forsikringsselskapet søke regress fra motpartens forsikringsselskap. For å klargjøre forsikringssummen i forhold til skadens omfang, er det nødvendig å utlevere helseopplysninger til det andre forsikringsforetaket, jf. popplyl. 9 e.

4.3 Begrensninger ved taushetsplikten

4.3.1 Oversikt

I tillegg til lovbestemte unntak finnes det er rekke begrensninger i taushetsplikten som ikke fremgår av ordlyden i ffl. §§ 9-6 og 16-2. Bakgrunnen for at disse begrensningene ikke er

---

⁹⁷ Sak 95/819 - Datatilsynet, se også Eilertsen (1998) s. 151.

inntatt i loven kan være praktiske årsaker, samt at det dreier seg om unntak og tilpasninger som gjelder mer generelt for taushetspliktinstituttet.⁹⁸

Det uttales i forarbeidene til forsikringsvirksomhetsloven av 1988 at departementet anser det unødvendig å belaste lovteksten med en rekke unntak, men *”forutsetter at bestemmelsen vil bli tolket slik at taushetsplikten ikke rekker lengre enn behovet for taushet”*.⁹⁹ Videre er det uttalt at fvl. § 13 a skal gi veiledning for tolkningen av forsvl. 1988 § 1-3. Forvaltningsloven § 13 a omhandler begrensninger i taushetsplikten når det ikke er behov for beskyttelse.

Det fremkommer ikke av lovforarbeidene til finansforetaksloven hvorvidt bestemmelsene om taushetsplikt i forvaltningsloven kan brukes som veiledning for tolkningen av bestemmelsene om taushetsplikt etter finansforetaksloven. Finansforetaksloven § 9-6 er imidlertid en videreføring og presisering av finanslovgivningens regler om ansattes og tillitsvalgtes taushetsplikt, noe som taler for at forvaltningsloven bestemmer om begrensninger av taushetsplikten har overføringsverdi som kan brukes for tolkningen av finansforetakslovens taushetspliktbestemmelser.¹⁰⁰

Finansdepartementet har i tilgrensende lovgivning tatt avstand fra tidligere lovgivning, som fastsatte at fvl. § 13 a til § 13 e gjaldt som utfyllende regler for taushetsplikten etter eiendomsmeglingsloven (emgll.) 1989.¹⁰¹ I forarbeidene til emgll. 2007 § 3-6, som omhandler taushetsplikt, uttalte Finansdepartementet at *”henvisningen til forvaltningslovens regler er ... tatt ut da departementet ikke anser det naturlig med en direkte anvendelse av forvaltningslovens regler som gjelder for forvaltningsorganer for næringsvirksomhet”*.¹⁰²

Finansdepartementet taler her om direkte anvendelse, men legger ingen forbud mot å kunne bruke forvaltningslovens bestemmelser som omhandler taushetsplikt som tolkningsmoment. Det må kunne legges til grunn at enkelte av prinsippene som kan utledes av forvaltningsloven, er tilpasninger som gjelder generelt for hele taushetspliktinstituttet uavhengig av hvilket rettsområde en befinner seg på.

---

⁹⁸ Ot.prp. nr. 42 (1986-1987) s. 96 og Eilertsen (1998) s. 92- 93.

⁹⁹ Ot.prp. nr. 42 (1986-1987) s. 96.

¹⁰⁰ NOU 2011: 8 Bind B s. 868.

¹⁰¹ Se emgll. 1989 § 5-1.

¹⁰² Ot.prp. nr. 16 (2006-2007) s. 184.

Det må antas at enkelte av prinsippene som kan utledes av forvaltningslovens regler om taushetsplikt, med forsiktighet kan anvendes også på finansforetakslovens bestemmelser så langt de passer. I det følgende behandles de mest sentrale begrensninger i taushetsplikten som følger av finansforetaksloven.

4.3.2 Ingen berettiget interesser tilsier taushet

Etter fvl. § 13 a nr. 3 er ikke taushetsplikten til hinder for at *”opplysningene brukes når ingen berettiget interesse tilsier at de holdes hemmelige”*. Prinsippet om at taushetsplikten ikke gjelder lengre enn det er behov for, tar sikte på forhold som allerede er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelige andre steder. Vurderingstemaet er hvorvidt det er noen *”berettigede interesser”* som tilsier hemmelighold. Ved vurderingen om det foreligger berettigede interesser som tilsier taushet må det foretas en avveining av de motstående hensyn ut fra behovet om å gi opplysninger.¹⁰³

Dersom opplysningene er helt alminnelig kjent, er det normalt ikke grunnlag for å pålegge finansforetak taushetsplikt. Der opplysninger er gjort kjent i pressen eller andre massemedia, vil det normalt ikke foreligge berettiget interesse til å bevare taushet.¹⁰⁴ Ofte hender det at vedkommende som opplysningene dreier seg om, selv har lagt frem saken for offentligheten for å tiltrekke oppmerksomhet og aktualisere saken. De opplysninger taushetsplikten tar sikte på å beskytte er her gjort allment kjent, og vedkommende har ikke lengre noen berettiget interesse i hemmeligholdelse. I slike tilfeller må det antas at finansforetaket til en viss grad kan imøtegå saken og ha adgang til å utlevere opplysninger til pressen som ikke allerede er utlevert.¹⁰⁵

Opplysninger som er alminnelig tilgjengelige i offentlige register slik som Folkeregisteret og Brønnøysundregisteret, er ikke taushetsbelagt med mindre det er gitt særlige regler i lov eller forskrift for slike registre som sier noe annet, jf. offentleglova (offl.) § 3.

---

¹⁰³ Bernt (2014) note 298.

¹⁰⁴ Frihagen (1979) s. 104 og Eilertsen (1998) s. 93.

¹⁰⁵ Se tilsvarende Frihagen (1979) s. 104 om fvl. § 13 a nr. 3.

4.3.3 Opplysninger til den som har krav på taushet

Det følger av fvl. § 13 a nr. 1 at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysninger gjøres kjent med dem som de direkte gjelder. Overføres prinsippet til finansforetakslovens regler om taushetsplikt, har finansforetaket adgang til å utlevere taushetsbelagte opplysninger til den som har krav på taushet. Der kunden ønsker opplysninger som finansforetaket har om seg selv, er det ingen grunn til å opprettholde taushetsplikten. De som taushetspliktreglene er satt til å verne om, vil i disse tilfellene ikke se seg tjent med at opplysningene underlegges taushetsplikt.¹⁰⁶

Det samme gjelder der den som har krav på taushet er representert ved fullmektig, så lenge opplysningene faller inn under fullmaktsforholdet.¹⁰⁷ Grunnlaget er samtykket fra den opplysningene gjelder, som ligger til grunn for fullmaktsforholdet. Der opplysningene angår mindreårige, umyndige og sinnssyke, må utlevering avgjøres etter de ulovfestede regler om viljeserklæringer og samtykke.¹⁰⁸ Finansforetak kan gi opplysninger om personer til den som etter lov har rett og plikt til å opptre på vegne av disse.¹⁰⁹ Dette vil være personens verge, jf. vergemålsloven (vgml.) §§ 16 og 25.

4.3.4 Bankenes adgang til å gi informasjon til tredjemann

I forbindelse med nettbankenes inntog har det blitt mer vanlig med feiltransaksjoner som skyldes at betaler har brukt eller tastet uriktig kontonummer ved overføringen. Når bankkunden oppdager feiltransaksjonen, er det naturlig at kunden ønsker beløpet tilbake. Det følger av finansavtaleloven (finansavtl.) § 29 jf. § 1 at bankene ikke har anledning til å tilbakeholde innestående på konto. Det aktuelle beløp som kunden har overført, kan med andre ord ikke sperres for uttak av banken, selv om det ikke tilhører kontoinnehaver. Skal beløpet sperres, må dette gjøres av namsmyndighetene. Spørsmålet som oppstår i denne sammenheng er om kunden kan kreve opplysninger om innehaver av konto som beløpet har blitt overført til, slik at kunden selv kan forfølge sitt krav.

Utgangspunktet er at bankens alminnelige taushetsplikt omfatter opplysninger om hvem som innehar konti i banken, jf. ffl. §§ 9-6 og 16-2. Dette innebærer at bankene ikke har adgang til

---

¹⁰⁶ Woxholth (2011) s. 283.

¹⁰⁷ Eilertsen (1998) s. 104 -105.

¹⁰⁸ Eilertsen (1998) s. 105.

¹⁰⁹ Ibid. s. 105.

utgi kontoinnehavers kontaktinformasjon til tredjemann etter bestemmelsene i finansforetaksloven. Problemstillingen har imidlertid blitt behandlet i Bankklagenemnda.¹¹⁰

I en sak hadde klager ved en feil overført kr. 30.412,- til konto i innklagedes bank. Første gang klager henvendte seg til banken og ba om bistand, var beløpet fortsatt i behold på innehavers konto. I medhold av taushetsplikten ville ikke banken oppgi kontohavers navn. Beløpet ble senere disponert av innehaver av kontoen. Spørsmålet i saken var om banken var erstatningsansvarlig for feiltransaksjonens beløp. I forbindelse med saken kom Finanstilsynet med en generell uttalelse om rekkevidden av taushetsplikten i fbl. § 18. Finanstilsynet påpekte at den klare hovedregelen utenfor konsernforhold er at *”taushetsplikten hindrer innsyn i bankkundes forhold, herunder kundens navn og adresse”*. Videre uttalte Finanstilsynet at *”tungtveiende reelle hensyn, for eksempel at det er foretatt en feiloverføring av penger... kan imidlertid innebære at taushetsplikten etter en konkret interesseavveining og vurdering tolkes innskrenkende”*.

Det stilles opp vilkår om at betaler skriftlig må sannsynliggjøre overfor banken at det er skjedd en feiloverførsel. Videre må banken som hovedregel varsle mottaker av pengene at den vurderer å gi kontaktopplysninger til avsender av pengene.¹¹¹

Finanstilsynet uttalte at dersom vilkårene er oppfylt, kunne det virke *”sterkt urimelig dersom taushetsplikten ikke tolkes innskrenkende slik at kreditor kan få de nødvendige opplysninger fra banken for at denne skal kunne ivareta sine interesse i f.h.t. urettmessig mottaker av pengene”*. Det påpekes imidlertid at banken ikke har noen plikt til å utlevere slike opplysninger.¹¹²

Hensikten bak reglene om taushetsplikt er ikke å beskytte kunder som urettmessig blir beriket som følge av en feiltransaksjon mot tilbakebetalingskrav.¹¹³ Finanstilsynets uttalelse må forstås slik at den oppstiller en generell adgang for banknæringen til å innskrenke taushetsplikten etter en interesseavveining der tungtveiende hensyn taler for det. Ved denne

---

¹¹⁰ BKN-2001-083.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Ibid.

¹¹³ Jensen m.fl. (2013) s. 132.

interesseavveiningen må det foretas en vurdering om hensynet til banken eller tredjemanns interesser overstiger hensynet til kundens ønske om konfidensialitet.¹¹⁴

4.3.5 Opplysninger til eksterne nemnder

Det følger av ffl. § 16-3 at finansforetak kan pålegges å tilslutte seg en klagenemnd som nevnt i finansavtl. § 4 eller fal. § 20-1. Finansklagenemnda er et slikt utenrettslig klageorgan etablert av Forbrukerrådet, Næringslivets Hovedorganisasjon, Finans Norge, Finansieringsselskapenes Forening og Verdipapirfondenes Forening. Nemnda har som formål å behandle tvister som oppstår mellom finansforetak og deres kunder.

Dersom Finansklagenemnda skal kunne fungere etter sin hensikt, er det avgjørende at finansforetakene kan utlevere taushetsbelagt informasjon til nemnda. Utgangspunktet er at finansforetaket ikke kan utlevere taushetsbelagte opplysninger til uvedkommende, dersom kunden ikke har samtykket, jf. ffl. § 16-2. Vanligvis er det kundene i finansforetaket som bringer inn saker for nemndsbehandling. I slike saker skal sekretariatet i Finansklagenemnda informere kunden om at innlevert klage anses som et samtykke til at det innhentes relevante dokumenter fra innklaget finansselskap, jf. saksbehandlingsreglene for Finansklagenemnda punkt 8, jf. vedtektene for Finansklagenemnda § 3-5 (1). Finansforetaksloven stiller imidlertid krav om skriftlig samtykke ved utlevering av taushetsbelagte opplysninger. I praksis innhentes det ikke skriftlig samtykke fra klageren. Bakgrunnen er trolig at någjeldende finanslovgivning ikke stiller krav om skriftlig samtykke, ved utlevering av taushetsbelagte opplysninger. Når finansforetaksloven trer i kraft oppfyller ikke et implisitt samtykke fra kunden lovens krav til utlevering, og Finansklagenemnda må endre sin praksis før finansforetaket kan gi nemnda taushetsbelagte opplysninger for behandling av tvisten.

I noen tilfeller kan finansforetaket av eget tiltak bringe inn saker for Finansklagenemnda. Finansforetak som ikke er forsikringsselskap, har klageadgang for tvist som gjelder urettmessig belastning av konto eller urettmessig bruk av betalingsinstrument, jf. finansavtl. § 37. For forsikringsselskap følger det ingen begrensninger, jf. fal. § 20-1. Spørsmålet i denne sammenheng er om finansforetaket kan formidle taushetsbelagte opplysninger til Finansklagenemnda uten at kunden har samtykket til nemndsbehandling.

---

¹¹⁴ I dansk rett finnes en lik adgang til å innskrenke taushetsplikten ved feiltransaksjoner. Denne adgangen er inntatt i virksomhedsloven § 117 a. Se Jensen m.fl. (2013) s. 131-133.

Finansforetaket skal som nevnt hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til taushetsbelagte opplysninger. Uvedkommende er alle som ikke har en rettmessig adgang til å gjøre seg kjent med slike opplysninger. Finansforetakslovens bestemmelser oppstiller ingen adgang til å utlevere taushetsbelagte opplysninger til særskilte klagenemnder. Det følger imidlertid av popplyl. § 9 e at sensitive personopplysninger kan utleveres der det er nødvendig for å fastsette, gjøre gjeldende eller forsvare et rettskrav. Etter en antitetisk tolkning av bestemmelsen må det antas at også ikke-sensitive personopplysninger kan utleveres, der utleveringen har det samme formålet. Der opplysningene gjelder juridiske personer, er det ikke anledning til å bringe saken inn for Finansklagenemnda som følge av at finansforetaket har taushetsplikt om at det foreligger et kundeforhold. Alternativet er at finansforetaket bringer saken inn for forliksrådet, eller domstolen, avhengig av kravets størrelse. Behandling i Finansklagenemnda er en fordel for kunden i finansforetaket, jf. ffl. § 16-3 (2), og i praksis erfarer ikke Finansklagenemnda at det oppstår slike problem vedrørende behandlingen av klagesaker.¹¹⁵ Finansklagenemnda er for øvrig underlagt taushetsplikt.

---

¹¹⁵ Samtale med Harald Sverdrup.

5. Plikt til å hindre at uvedkommende får opplysninger

5.1 Generell plikt

Finansforetak med dets ansatte og tillitsvalgte, samt oppdragstakere plikter å *”hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til opplysninger”*, jf. ffl. §§ 9-6 og 16-2.

Loven krever at opplysninger ikke må tilfalle *”urvedkommende”*. Uvedkommende er alle som ikke har en rettmessig tilgang eller kjennskap til opplysningene. En ansatt i et finansforetak som ikke har behov for taushetsbelagte opplysninger for sitt arbeid, er således *”urvedkommende”* jf. ffl. § 16-2 (2).

Bestemmelsen oppstiller videre en plikt til å *”hindre”* at uvedkommende får opplysninger. Det kan sondres mellom den passive og den aktive taushetsplikten.¹¹⁶ For det første har finansforetaket med dets ansatte, tillitsvalgte og oppdragstakere plikt til å tie, dette omtales som den passive delen av taushetsplikten. Videre har finansforetaket med dets ansatte, tillitsvalgte og oppdragstakere en aktiv plikt til å påse at uvedkommende ikke får tak i eksempelvis dokumenter og datafiler som inneholder taushetsbelagt informasjon.

5.2 Forsvarlig behandling

Som nevnt ovenfor følger det en generell plikt for finansforetak å hindre at uvedkommende får tilgang til taushetsbelagte opplysninger, jf. ffl. § 16-2 (1). Finansforetaksloven § 16-2 (4) oppstiller ytterligere plikter, og pålegger finansforetaket å ha *”kontrollordninger”*.

Det kreves for det første at finansforetaket har kontrollordninger som sikrer at *”kundeopplysninger blir behandlet på en betryggende måte”*. For å forstå hva som ligger i lovens ordlyd om *”behandling”*, kan det ses hen til definisjonen i personopplysningsloven. Etter popplyl. § 2 nr. 2 er behandling av personopplysninger, enhver bruk av personopplysninger, som for eksempel innsamling, registrering, sammenstilling, lagring og utlevering eller en kombinasjon av slike bruksmåter. Begrepet omfatter således alle operasjoner og handlinger som kan tenkes utført, uavhengig av hvilken teknologi som

---

¹¹⁶ Bjørnevik (2007) s. 11.

benyttes.¹¹⁷

Behandlingen skal være betryggende. Med andre ord må den være forsvarlig. Behandlingen er forsvarlig der den ivaretar avtaleforholdet mellom kunden eller oppfyller lovbestemt opplysningsplikt eller opplysningsrett. Finansforetaket skal videre ha kontrollordninger som *”sikrer at uvedkommende ikke får tilgang eller kjennskap til kundeopplysninger”*.

Kontrollordninger i et finansforetak er eksempelvis ordninger som fører tilsyn med at foretaket er organisert og drives på en forsvarlig måte i samsvar med gjeldende krav til virksomheten. Slikt tilsyn utføres normalt av internrevisjonen, jf. ffl. § 8-16. Internrevisjonen ser blant annet til at foretaket har utarbeidet, og følger prosedyrer og rutiner som sikrer at taushetsbelagt informasjon blir behandlet betryggende og forebygger at taushetsbelagt informasjon tilfaller uvedkommende. Internrevisjon vil eksempelvis se til at prosedyrer knyttet til ansettelser av nye medarbeidere er oppfylt. Slike prosedyrer oppstiller ofte krav om innhenting av politiattest, og at den ansatte skriver under på en taushetserklæring som pålegger plikt om å hindre at uvedkommende får tilgang til taushetsbelagte opplysninger. Det kan også innebære å kontrollere at ansatte har satt seg inn i sikkerhetsinstrukser som oppstiller spesifikke sikkerhetstiltak og rutiner for å hindre at uvedkommende får tilgang til taushetsbelagte opplysninger.¹¹⁸

Eksempler på slike rutiner er fysiske sikkerhetstiltak som å rydde pulten for dokumenter som inneholder taushetsbelagte opplysninger ved arbeidshagens slutt og oppbevare disse i låst skap, eller å makulere fysiske dokumenter der disse er lagret på andre medium. Det kan også være tiltak som pålegger bruk av sikkerhetssystem slik som kryptering av dokumenter som skal sendes elektronisk, dersom disse inneholder taushetsbelagte opplysninger. Datatekniske sperrer med krav til identifisering og passord som skal forhindre uautorisert bruk av foretakets infrastruktur og kunderegister, er også eksempler på sikkerhetstiltak som det er forventet at finansforetaket har.¹¹⁹ Finansforetakets kontrollordninger skal påse at finansforetaket har slike prosedyrer og rutiner som nevnt ovenfor, og som sikrer at taushetsbelagte opplysninger blir behandlet forsvarlig og hindrer at uvedkommende får tilgang til opplysningene.

Finansforetaksloven § 16-2 (4) gir finansforetak bare et generelt pålegg om å ha kontrollordninger. Bestemmelsen suppleres av de mer detaljerte krav i popplyl. §§ 13 og 14

---

¹¹⁷ Schartum (2012) note 5, Ottesen og Blixerud (2010) s. 58.

¹¹⁸ Samtale med Fredrik Hagen.

¹¹⁹ Samtale med Fredrik Hagen, Engstrøm (2004) s. 299.

med tilhørende forskrift.¹²⁰ Personopplysningsloven § 14 omhandler internkontroll, og pålegger den behandlingsansvarlige en plikt til å etablere rutiner for å sikre de kravene som popplyl. stiller til behandling, blir etterlevet.¹²¹ Personopplysningsloven § 13 omhandler informasjonssikkerhet og krever at behandlingsansvarlige og databehandler sørger for at personopplysninger til enhver tid er sikret, både av tekniske og organisatoriske sikkerhetstiltak.¹²² Disse bestemmelsene behandles ikke nærmere.

---

¹²⁰ Prop. 125. L (2013-14) s. 207.

¹²¹ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 116.

¹²² Ibid. s. 115.

6. Taushetspliktens utstrekning i tid

6.1 Under ansettelsen, vervet og oppdraget

Det fremgår direkte av ordlyden i ffl. §§ 9-6 at taushetsplikten gjelder så lenge den aktuelle person er ansatt, tillitsvalgt eller utfører oppdrag på vegne av finansforetaket.

6.2 Etter ansettelsen, vervet og oppdraget

Det fremkommer ikke av finansforetaksloven eller lovforarbeidene at taushetsplikten fortsetter å bestå etter at arbeidsforholdet, vervet eller oppdraget er avsluttet, men dette må likevel legges til grunn.¹²³ En annen løsning ville klart stride mot formålet med taushetsplikten.¹²⁴ Forvaltningsloven § 13 c (3) siste punktum, stiller opp en tidsbegrensning for taushetsplikten. Der er det fastsatt at taushetsplikten bortfaller etter 60 år med mindre noe annet er særlig bestemt. Eilertsen skriver at en slik tidsbegrensning ikke generelt kan gis anvendelse i forhold til bank og forsikring.¹²⁵ Det følger ikke noen lignende begrensning etter finansforetaksloven, og også her må det legges til grunn at taushetsplikten gjelder så lenge de aktuelle opplysningene angår noens forretningsmessige eller personlige forhold.

6.3 Rettssubjektet opphører å eksistere

En fysisk eller juridisk person som er kunde i et finansforetak, kan opphøre å eksistere som rettssubjekt som følge av eksempelvis død, avvikling eller konkurs. Hvorvidt taushetsplikten består, må besvares forskjellig for fysiske og juridiske rettssubjekt.

Det er antatt at taushetsplikten i utgangspunktet består der personen er død.¹²⁶ Selv om personen ikke har det samme behov for vern når vedkommende er død, taler hensynet til personens ettermæle for at taushetsplikten opprettholdes.

Det må imidlertid foretas noen begrensninger der det kan være nødvendig med opplysninger for fordelingen av dødsboet. Taushetsplikten er ikke til hinder for at et finansforetak kan gi dødsboet eller loddeiere opplysninger om avdødes økonomiske forhold på og etter

---

¹²³ Bryhni m.fl. (1991) s. 157.

¹²⁴ Eilertsen (1998) s. 186.

¹²⁵ Ibid.

¹²⁶ Eilertsen (1998) s. 187.

dødstidspunktet.¹²⁷ Det kreves normalt skifteattest før opplysningene utleveres.¹²⁸ I noen tilfeller kan loddeierne ha behov for taushetsbelagte opplysninger som knytter seg til tiden før dødsfallet. Eksempelvis kan det foreligge et slikt behov der det mistenkes at avdøde i sin alderdomssvekkelse ble narret til å utbetale midler.¹²⁹ I forbindelse med tolkningen av forretningsbankloven § 18 antok Justisdepartementet at en bank ikke er bundet av taushetsplikten overfor en loddeier som ber om opplysninger om avdødes eller et dødsboets konto for tiden før dødsfallet, med mindre det er tale om opplysninger av mer følsom og personlig karakter.¹³⁰ Tilsvarende bør legges til grunn for avdøde kunder i finansforetak, der hensynet til loddeierne etter en vurdering bør gå foran hensynet til avdøde. Ved avveiningen må det vurderes om opplysningene er relevant for oppgjøret mellom loddeierne.

Hvorvidt taushetsplikten består der et juridisk rettssubjekt har opphørt å eksistere må avgjøres på bakgrunn av grunnlaget for opphøret. Der et selskap har blitt kjøpt opp og slått sammen med ett annet selskap, består taushetsplikten fortsatt. Der det dreier seg om totalt opphør, for eksempel ved konkurs eller avvikling, kan spørsmålet om taushetsplikten består etter opphøret, trolig få et annet svar. I teorien er det antatt at taushetsplikten ikke består ved juridiske personers totale opphør.¹³¹ Begrunnelsen er at taushetsplikten skal hindre et eventuelt økonomisk tap der den juridiske personen eksisterer. Dette hensynet gjør seg ikke gjeldende når selskapet har opphørt å eksistere.

---

¹²⁷ Ibid. s. 188.

¹²⁸ Se Sparebankforeningens brev til Justisdepartementet 30.08.09, vedrørende ny skiftelovgivning på høring.

¹²⁹ Ibid.

¹³⁰ Sak 2516/75 – Justisdepartementet Lovavdelingen og Eilertsen (1998) s. 188 og 189.

¹³¹ Eilertsen (1998) s. 189.

7. Taushetsplikt innad i finanskonsern

7.1 Oversikt

Det har blitt vanlig med finanskonsern som leverer et komplett tilbud med finansielle tjenester, slik som tradisjonelle bank- og forsikringstjenester, pensjon for person- og bedriftskunder, investeringstjenester og eiendomsmegling mv.

Bakgrunnen for å drive sammensatte konsern er gjerne ønsket om å kunne tilby et større univers av produkter til kunden. Flere produkter skaper en større konkurransekraft i kampen om kundene og flere kunder skaper bedre lønnsomhet. Det er imidlertid fastslått i lovgivningen at visse tjenester kun kan tilbys av bestemte foretak som har særskilt konsesjon. Et livsforsikringselskap kan eksempelvis ikke motta innskudd fra allmennheten, og en bank kan ikke tilby livsforsikringer, jf. ffl. §§ 2-7 og 2-13. Der banken og livsforsikringselskapet inngår i et finanskonsern, kan disse tjenestene imidlertid tilbys fra samme kundebehandler i konsernet. Dette poengterer behovet for utveksling av taushetsbelagte opplysninger innad i finanskonsern. Adgangen til å utveksle taushetsbelagte opplysninger innad i finanskonsern sikrer slik en effektiv og hensiktsmessig drift av finansforetakene.¹³²

7.2 Når kan det utleveres taushetspliktige opplysninger innad i finanskonsern

7.2.1 Oversikt

Utgangspunktet er at finansforetak skal hindre at opplysninger om foretakets kunder og kundeforhold ikke når ut til uvedkommende tredjemenn, jf. ffl. §§ 9-6 og 16-2. I denne sammenheng oppstår spørsmålet om taushetspliktens rekkevidde i forholdet mellom finansforetak i samme finanskonsern.

Hovedregelen er at taushetsplikten også gjelder innad i finanskonsern. Behovet for å sikre taushetsbelagte opplysninger er likevel ikke like fremtredende innad i finanskonsern, så lenge opplysningene holdes innenfor konsernet. Dette taler for en noe utvidet adgang til å utlevere ellers taushetsbelagte opplysninger på tvers av finansforetak i finanskonsern.

---

¹³² Engh (2000) s. 80.

Finansforetaksloven § 18-5 regulerer adgangen for utveksling av kundeinformasjon mellom konsernforetak. Denne adgangen utledes etter någjeldende rett fra tilsynspraksis.¹³³

Bestemmelsen er ny og tar sikte på å begrense informasjonsflyten innad i finanskonsern. Retten til å utlevere opplysninger etter ffl. § 18-5 (1) til (3) gjelder bare i den utstrekning også foretaket som mottar opplysningene, og den ansatte eller tillitsvalgte i foretaket, er underlagt taushetsplikt etter loven. Dette innebærer at konsernforetak som ikke er finansforetak, ikke kan motta taushetsbelagte opplysninger etter reglene i denne paragrafen, jf. ffl. 18 (5). Opplysninger kan likevel utleveres der det foreligger samtykke.

Finansforetaksloven § 18-5 om utveksling av kundeinformasjon gjelder i sin helhet, unntatt ffl. § 18-5 (3), for ellers uavhengige finansforetak i samarbeidende gruppe, jf. ffl. § 18-3 (1). Finansforetak i slik gruppe kan på lik linje utveksle taushetsbelagt kundeinformasjon som finansforetak i finanskonsern.

7.2.2 Når utlevering er påkrevd av styrings-, kontroll- eller rapporteringskrav

Et finansforetak kan utlevere opplysninger om kundeforhold til et annet finansforetak i samme finanskonsern når utleveringen er påkrevd for at styrings-, kontroll- eller rapporteringskrav for virksomheten i finanskonsernet fastsatt i eller i medhold av lov, skal kunne oppfylles, jf. ffl. § 18-5 (1). Slike plikter følger blant annet av ffl. §§ 18-1 og 18-2. Eksempelvis kan et finanskonsern ha innarbeidet rutiner, hvor datterselskapet rutinemessig rapportere til styret i morselskapet, om risiko som finanskonsernet eller foretak i konsernet er eller kan bli eksponert for, jf. ffl. § 18-1 (2). Ved rapporteringen kan styret ha behov for opplysninger som ellers er taushetsbelagt for å kunne gjøre forsvarlige vedtak om selskapets risiko.

7.2.3 Utlevering av nøytrale opplysninger

I medhold av ffl. § 18-5 (2) kan et finansforetak utlevere kundeopplysninger til et annet finansforetak i samme finanskonsern dersom opplysningene er av en nøytral karakter.¹³⁴

Opplysninger som omhandler andre enn kunder i finansforetaket, kan ikke utleveres i medhold av bestemmelsen. Bestemmelsen angir hvilke opplysninger som kan utleveres. Det

---

¹³³ Rundskriv 11/2000 avsnitt 4.1 og ”CBK-saken”, sammenfattet i Eilertsen (1998) på s. 126-130.

¹³⁴ NOU 2011:8 Bind B s. 927.

er adgang til å utlevere opplysninger om en bestemt kunde som omfatter kundens navn eller firma, fødselsdato for personkunder og hvordan kunden kan kontaktes. Kontaktopplysninger må trolig omfatte alle opplysninger som kan være nødvendig å gjøre bruk av for å kontakte den aktuelle fysiske eller juridiske person. For eksempel telefonnummer, adresse, telefax, elektronisk adresse og organisasjonsnummer.

Det kan også utleveres opplysninger om hvilke typer finansielle tjenester eller produkter kunden har inngått avtaler om. Denne adgangen omfatter ikke kvantitativ angivelse av kundeforholdet. For eksempel er det ikke adgang til å angi størrelsen på forsikringssum eller størrelsen på et lån. Heller ikke opplysninger om enkeltkunders skadefrekvens og skadeutbetaling etc. kan utveksles innenfor finanskonsern, med mindre det eksempelvis foreligger tapsutsatte kundeengasjement, jf. ffl. § 18-5 (6) jf. ffl. 16-2 (3).¹³⁵ Oppregningen i bestemmelsen er uttømmende, og for utveksling av ikke-nøytrale kundeopplysninger innenfor finanskonsern gjelder taushetsplikten fullt ut.

7.2.4 Bruk av felles kundebehandler

I finanskonsern er det vanlig at de samme ansatte betjener flere foretak innenfor samme finanskonsern. En slik løsning er ressursbesparende for konsernet. Ofte er det ansatte i morselskapet eller i det finansforetak som har flest kunder, som opererer som kundebehandlere for hele konsernet. En kunde som ønsker boliglån, kan slik bli tilbudt boligforsikring av samme kundebehandler. For å betjene boliglånet, opererer kundebehandleren på vegne av et bank- eller kredittforetak med tilgang til opplysninger fra disse foretakenes kunderegister. For å kunne betjene boligforsikringen, må kundebehandleren ha tilgang til opplysninger fra skadeforsikringsselskapet. Tilsvarende kan kundebehandleren ha tilgang til opplysninger i kunderegistre tilhørende andre finansforetak i konsernet.¹³⁶ Spørsmålet her er om taushetsplikten er til hinder for en slik arbeidsfordeling i finanskonsernet.

Utgangspunktet er at finansforetaket ikke kan gi opplysninger til uvedkommende, jf. ffl. § 16-2 (1). Skal kundebehandleren representere foretak som han eller hun ikke er ansatt i, krever det fullmakt fra foretakene som representeres. I realiteten foreligger det her et

---

¹³⁵ Engstrøm (2004) s. 301.

¹³⁶ Eilertsen (1998) s. 167.

oppdragsforhold mellom finansforetaket kundebehandleren er ansatt i og foretakene kundebehandleren operere på vegne av, og det kan således si at ett foretak utfører en tjeneste for ett annet. Kundebehandleren vil slik ha tilgang til opplysninger som han eller hun har behov for ved utføringen av de ulike oppgaver for foretakene, jf. en utvidende tolkning av ffl. § 16-2 (2).

Kundebehandleren kan imidlertid ikke bruke opplysningene i strid med taushetspliktbestemmelsene som følger av finansforetaksloven. Taushetsplikten gjelder som nevnt også mellom finanskonsern. Dette innebærer at kundebehandleren ikke kan registrere eller benytte seg aktivt av opplysninger fra ett foretak ved utføringen av arbeidsoppgaver for et annet foretak, dersom det ikke foreligger samtykke fra kunden.¹³⁷

7.2.5 Oppretting av felles kunderegister

Etter ffl. § 18-5 (3) kan opplysninger som nevnt i ffl. § 18-5 (2), registreres i et felles kunderegister for finanskonsernet, uten at det foreligger samtykke fra kunden. Finansforetak som er organisert i en samarbeidende gruppe har ikke anledningen til å opprette kunderegister uten samtykke fra kunden, jf. ffl. § 18-3 (1).

Formålet med et felles kunderegister i konsernet er å utnytte finanskonsernets samlede ressurser i forbindelse med markedsføring og salg av felles produktpakker.¹³⁸ Et felles kunderegister vil være ressursbesparende ved at det vil medføre mindre kostnader å etablere og drive et felles kunderegister i stedet for at hvert finansforetak har et eget kunderegister med til dels overlappende informasjon.¹³⁹

Kunderegisteret kan utlevere de opplysninger som nevnt i annet ledd om en bestemt kunde til et finansforetak i konsernet, samt opplysninger om konsernforetak som kunden har kundeforhold til, jf. ffl. § 18-5 (3).

Der finanskonsernet ønsker å tilby sammensatte produkter fra ulike virksomheter, hvor kunden blant annet oppnår prisfordeler på grunnlag av størrelsen på de forskjellige engasjement, er det gjerne behov for utveksling og lagring av informasjon i ulike foretak i samme konsern og mellom samarbeidende foretak. Behovet for utveksling og lagring av

---

¹³⁷ Eilertsen (1998) s. 167-168.

¹³⁸ Rundskriv 11/2000 avsnitt 4.

¹³⁹ NOU 2001:23 s. 87.

opplysninger varierer med ulike produktpakkekonsepter, men behovet er særlig stort hvor fordelene som tilbys gjøres avhengig av størrelsen på kundens ulike engasjementer.¹⁴⁰ Der det ikke foreligger samtykke fra kunden til overføring av nødvendige kundeopplysninger til felles kunderegister, begrenser lovgivningen om taushetsplikt slik muligheten for å utvikle konsepter med finansielle tjenester som integrerer elementer fra forskjellige virksomheter i finanskonsern.¹⁴¹

I praksis har finansforetakene utarbeidet samtykkeerklæringer som underskrives ved inngåelsen av kundeforholdet. Slike samtykkeerklæringer gir finansforetakene en utvidet adgang til å utlevere kundeopplysninger til et felles kunderegister, enn det som følger av ffl. § 18-5 (3).¹⁴² For finansforetak følger det kontraheringsplikt for de fleste tjenester, jf. finansavtl. § 13 (1) og fal. §§ 3-10 (1) og 12-12 (1). Kontraheringsplikten kan fravikes der det foreligger saklig grunn. At kunden ikke vil underskrive samtykkeerklæring, er ikke saklig grunn for å fravike bestemmelsen. Et annet resultat kan medføre omgåelse av reglene i ffl. § 18-5(3).

Et finansforetak kan bare utlevere en personkundes fødselsnummer til et felles kunderegister for finanskonsernet når formålet med registreringen er foretakets administrasjon av kundeforholdet, jf. ffl. § 18-5 (4).

7.2.6 Utlevering i henhold til finansforetaksloven § 16-2

Det presiseres i ffl. § 18-5 (6) at ffl. § 16-2 også gjelder for finansforetak i finanskonsern, og at utlevering av kundeopplysninger til andre finansforetak i samme finanskonsern kan skje i henhold til ffl. § 16-2.

Som nevnt ovenfor kan ikke finansforetak utlevere opplysninger etter ffl. § 18-5 (1) til (3) til et annet foretak i finanskonsernet som ikke er finansforetak, dersom det mangler samtykke fra kunden, jf. ffl. § 18-5 (5). Et finansforetak kan likevel utlevere taushetsbelagte opplysninger til foretak som ikke er finansforetak i finanskonsernet, der det har utkontraktert oppgaver til dette foretaket, og det foreligger behov for å motta slik informasjon for å utføre arbeidet for finansforetaket, jf. ffl. § 16-2 (2). Slike oppdragsforhold vil ofte foreligge og dette gjør at adgangen til utveksling av opplysninger innad i finanskonsern i realiteten er nokså stor.¹⁴³

---

¹⁴⁰ Fæhn (2001) s. 57.

¹⁴¹ NOU 2001:23 s. 83.

¹⁴² Samtale med Fredrik Hagen.

¹⁴³ Engh (2000) s. 82.

8. Opplysningsplikt

8.1 Generelt

I finansforetaksloven §§ 9-6 (1) og 16-2 (1) er det inntatt bestemmelser som opphever taushetsplikten der det etter *”lov eller forskrifter gitt med hjemmel i lov enten har plikt til å gi opplysninger eller er gitt adgang til å gi ellers taushetspliktige opplysninger”*. Lovfestet opplysningsplikt går foran taushetsplikten. Hvor omfattende denne opplysningsplikten er, må vurderes etter en konkret tolkning av de aktuelle lovbestemmelser som hjemler en slik opplysningsplikt.¹⁴⁴

Det er først og fremst offentligrettslige hensyn som begrunner finansforetaks opplysningsplikt. Opplysningsplikten tar sikte på å gi enkelte institusjoner opplysninger, der det er et behov for informasjon som er nødvendig for å føre kontroll. Den myndighet som har rett til å få slik taushetsbelagt informasjon er stort sett underlagt taushetsplikt selv, noe som gjør opplysningsplikten mindre betenkelig.¹⁴⁵ Det er ikke bare overfor offentlige myndigheter et finansforetak kan ha opplysningsplikt, men også overfor privatpersoner. Finansforetak kan blant annet ha opplysningsplikt overfor ektefeller, jf. ekteskapsloven (el.) § 39.

Dersom finansforetaket og/eller en ansatt eller tillitsvalgt ikke oppfyller opplysningsplikten, kan dette få strafferettslige konsekvenser, se eksempelvis (hvitvaskingsloven) hvvl. § 28.

I det følgende behandles de mest sentrale bestemmelser som pålegger finansforetak opplysningsplikt.

8.2 Tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering

Finansforetak plikter å foreta forskjellige undersøkelser og rapportere til Økokrim, jf. hvvl. §§ 17 og 18, jf. hvvl. § 4.¹⁴⁶ Der den rapporteringspliktige har mistanke om at en transaksjon har tilknytning til et utbytte av en straffbar handling eller økonomisk støtte til eller innsamling av penger på vegne av en person eller grupper som begår eller har hensikt til å begå

---

¹⁴⁴ NOU 2011:8 Bind B s. 787.

¹⁴⁵ Engh (2000) s. 87, se eksempelvis lignl. § 3-13.

¹⁴⁶ Det er nettopp kommet en offentlig utredning om hvitvasking, NOU 2015:12. Utredningen drøfter i stor grad advokatens taushetsplikt og er ikke relevant for denne avhandlingen.

terrorhandlinger, skal det foretas nærmere undersøkelser for å få bekreftet eller avkreftet mistanken, jf. hvvl. § 17.¹⁴⁷

Forhold som kan utløse en slik undersøkelsesplikt, kan være at transaksjonene synes å mangle et legitimt formål, er usedvanlig stor eller kompleks, er uvanlig i forhold til kundens kjente forretningsmessige eller personlige transaksjoner, foretas til eller fra en kunde i et land eller et område som ikke har tilfredsstillende tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering eller på annen måte har en ulovlig karakter.¹⁴⁸

Dersom undersøkelsene ikke avkrefter mistankene, skal den rapporteringspliktige av eget tiltak rapportere til Økokrim om den aktuelle transaksjonen og om de forhold som har medført mistanke jf. hvvl. § 18. Den rapporteringspliktige er her finansforetaket, jf. hvvl. § 4. Finansforetaket skal ved forespørsel gi Økokrim alle nødvendige opplysninger om transaksjonen og mistanken.

I medhold av hvvl. § 20 medfører ikke meddelelse av opplysninger til Økokrim brudd på taushetsplikten og gir heller ikke grunnlag for straffe- eller erstatningsansvar.

I likhet med ffl. § 16-2 (3) bokstav a, gir hvitvaskingsloven finansforetak adgang til å utveksle nødvendige kundeopplysninger seg imellom når det anses nødvendig som ledd i undersøkelser som nevnt i hvvl. § 17 (1), jf. hvvl. § 20 (2). Bestemmelsen gir foretakene mulighet til å få et bedre grunnlag for å vurdere om det er grunn til å rapportere til Økokrim.¹⁴⁹

8.3 Opplysninger til ligningsmyndigheter

Når skatte og avgiftspliktige ikke oppfylder sin opplysningsplikt, kan ligningsmyndighetene innhente opplysninger fra andre for å sikre korrekt fastsettelse av skatt og avgift, jf. ligningsloven (lignl.) § 6-2 sml. kapittel 2.

Etter loven plikter ”*enhver tredjepart*” etter krav fra ligningsmyndighetene å gi opplysninger som kan ha betydning for noens ligning, jf. lignl. § 6-2 nr. 1. Plikten er generell, og gjelder

---

¹⁴⁷ Se straffeloven §§ 131 til 136 a om terrorhandlinger.

¹⁴⁸ Hvitvaskingsforskriften § 12.

¹⁴⁹ Eilertsen (1998) s. 196.

alle opplysninger som kan ha betydning for noens skatte- eller avgiftsfastsettelse.¹⁵⁰ Opplysninger som ikke har betydning for fastsettelse av skatt eller avgift, kan skatte- og avgiftsmyndighetene ikke kreve. Det følger direkte av loven at det må foreligge et tredjepartsforhold. Forarbeidene legger til grunn at det i begrepet ”*tredjepart*” ligger et krav om at den opplysningspliktige må ha en tilknytning til den som skatte- og avgiftsmyndighetene krever opplysninger om.¹⁵¹ Der det foreligger et eksisterende eller tidligere kundeforhold mellom finansforetaket og den som skatte- og avgiftsmyndighetene krever opplysninger om, er vilkåret om tilknytning oppfylt.¹⁵²

Ved forespørsel fra skatte- og avgiftsmyndighetene har finansforetak altså plikt til å utlevere opplysninger som kan ha betydning for skatte- og avgiftsfastsettelse vedrørende en kunde i foretaket, jf. lignl. § 3-13A, jf. ffl. §§ 9-6 og 16-2.

8.4 Opplysninger til ektefelle

Det følger av el. § 39 at et finansforetak skal gi opplysninger til den annen ektefelle som er nødvendig for at ektefellen skal kunne vurdere sin økonomiske stilling.

Retten til å få innsyn i ektefellens økonomiske forhold gjelder også opplysninger for tiden før inngåelsen av ekteskapet dersom de har betydning for vurderingen av ektefellens aktuelle økonomiske situasjon.¹⁵³ Opplysningsplikten gjelder også i forbindelse med deling av formuen. Fraseparate og fraskilte ektefeller kan ha rett til å få opplysninger.¹⁵⁴ Finansforetaket må vurdere om opplysningene er nødvendige for at ektefellen skal kunne vurdere sin økonomiske stilling. I forbindelse med skifteoppgjør, må finansforetaket selv vurdere om opplysningene er av betydning for skifteoppgjøret.¹⁵⁵

8.5 Opplysninger til finansmyndigheter

Finanstilsynet skal se til at finansforetak virker på hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov, samt med den hensikt som ligger til grunn for foretakets opprettelse, dens formål og vedtekter, jf. finanstilsynsloven (finanstll.) § 3 første ledd, jf. finanstll. § 1. Finanstilsynet kan foreta undersøkelser av finansforetaket der

---

¹⁵⁰ Prop. 141 L (2011-2012) s. 26.

¹⁵¹ Ibid.

¹⁵² Stoveland (2015) note 288.

¹⁵³ NOU 1987:30 s. 105.

¹⁵⁴ Ibid.

¹⁵⁵ BKN-2002-045 avsnitt II.

tilsynet finner det nødvendig. I den forbindelse har finansforetaket opplysningsplikt om alle opplysninger som tilsynet måtte kreve, jf. finanstill. § 3 annet ledd annet punktum.

Opplysningsplikten påhviler finansforetaket, og det bestemmer i utgangspunktet selv hvem som skal gi opplysningene.¹⁵⁶

Finanstilsynet kan kreve å få innsyn i, og i visse tilfeller få utlevert finansforetakets protokoller, registrerte regnskapsopplysninger, regnskapsmateriale, dokumenter, datamaskiner eller annet teknisk hjelpemiddel og materiale, ”til kontroll”, jf. finanstill. § 3 annet ledd annet punktum. Dette er materiale som kan inneholde opplysninger som ellers er taushetsbelagte. Med uttrykket ”til kontroll” menes at utlevering må ha et tilsynsmessig formål.¹⁵⁷

Det kreves at opplysningsplikten oppfylles uten unødig opphold.¹⁵⁸ Der finansforetaket ikke oppfyller sin opplysningsplikt, kan Finanstilsynet pålegge de enkelte tillits- og tjenestemenn i finansforetaket en subsidiær opplysningsplikt, jf. finanstill. § 3 tredje ledd.

8.6 Opplysninger til trygdemyndigheter

Arbeids- og velferdsetaten, Helsedirektoratet eller det organ Helsedirektoratet bestemmer, har rett til å innhente de opplysninger som er nødvendige for å kontrollere om vilkårene for en ytelse fra folketrygden er oppfylt eller har vært oppfylt i tilbakelagte perioder. Det kan også innhentes opplysninger for å kontrollere utbetalinger eller en direkte oppgjørsordning, jf. folketrygdloven (ftrl.) § 21-4 første ledd, jf. ffl. §§ 9-6 og 16-2. Opplysningene kan innhentes fra ”pensjonsinnretning, forsikringsselskap, og annen finansinstitusjon”. Med annen finansinstitusjon må her forstås blant annet finansforetak organisert som bank.¹⁵⁹

Ved rimelig grunn til mistanke om at det er skjedd eller vil skje urettmessige utbetalinger fra trygden, kan Arbeids- og velferdsdirektoratet, Helsedirektoratet, eller særskilte utpekte enheter pålegge ”andre enn dem som er nevnt i folketrygdlovens § 21-4” å utlevere nødvendige opplysninger for å avdekke eller begrense urettmessige utbetalinger fra trygden, jf. ftrl. § 21-4 a. I medhold av bestemmelsen kan alle virksomheter organisert som finansforetak

---

¹⁵⁶ Ulltveit-Moe (2015) note 45.

¹⁵⁷ Ot.prp. nr. 73 (1999-2000) s. 213.

¹⁵⁸ Ot.prp. nr. 26 (1987-1988) s. 7.

¹⁵⁹ Ot.prp. nr. 60 (2001-2002) s. 14.

ved forespørsel pålegges opplysningsplikt der det foreligger ”rimelig grunn til mistanke” om trygdesvindler. Finansdepartementet har lagt til grunn at kravet om rimelig grunn til mistanke skal forstås på samme måte som i strpl. § 224 første ledd om iverksettelse av etterforskning.¹⁶⁰

Trygdeetatene kan bare kreve informasjon som er nødvendig for å bidra til å avklare om en person har rett til en ytelse fra folketrygden, inkludert om ytelsen skal graderes eller reduseres. Det er særlig informasjon om lønnsinntekter, regelmessig kontantinnskudd og transaksjoner til utlandet, som kan indikere at vedkommende ikke har rett til en trygdeytelse eller bare har krav på en mindre ytelse. For å få informasjon, må trygdeetaten opplyse om hvem forespørselen gjelder, og hvilke opplysninger som ønskes. Det kan bare kreves informasjon fra navngitte personer som enten krever eller mottar ytelser fra folketrygden. Det er ikke forutsetningen at trygdeetaten skal kunne kreve en fullstendig kontoutskrift slik at hele forbruksmønsteret til vedkommende blir avslørt.¹⁶¹

Det må også påpekes at pensjonsinretninger, forsikringsselskaper og andre finansinstitusjoner har adgang til å informere Arbeids- og velferdsetaten om forhold som har medført eller kan medføre urettmessige utbetalinger av trygdeytelser, uten hinder av taushetsplikten, jf. ftrl. § 21-4 b, jf. ffl. §§ 9-6 og 16-2.

8.7 Rettergangslovgivningen og opplysninger til påtalemyndighetene

Domstolene er i vid utstrekning gitt adgang til å innhente bevis i straffesaker og i sivile saker gjennom vitneforklaringer eller dokumenter. I sivile rettssaker har enhver plikt til å gi forklaring om faktiske forhold, med mindre det følger begrensninger som bevisforbud og bevisfritak, jf. tvisteloven (tvL.) § 21-5. I straffesaker følger vitneplikten av straffeprosessloven (strpl.) § 108, også her så lenge det ikke er gitt særskilt begrensninger etter lov. Der finansforetaket er part i en sivil sak, har foretaket plikt til å gi taushetsbelagte opplysninger som er nødvendig for at saken blir riktig og fullstendig opplyst, jf. tvL. § 21-4 (1).

Også overfor politiet har finansforetak plikt til å forklare seg om forhold som egentlig omfattes av taushetsplikten, jf. strpl. § 230 annet ledd. Dersom sterke allmenne hensyn

---

¹⁶⁰ Ot.prp. nr. 76 (2007-2008) s. 81.

¹⁶¹ Ot.prp. nr. 60 (2001-2002) s. 14.

foreligger, kan det pålegges forklaringsplikt uten hensyn til om det er åpnet etterforskning. Bestemmelsen tar særlig sikte på å gi politiet adgang til opplysninger i forsvinningsaker hvor det kan være grunn til å frykte at noe har tilstøtt den savnede.¹⁶²

Både i tvisteloven og straffeprosessloven er et vitne gitt adgang til å nekte å svare på spørsmål når det ikke kan svare uten å åpenbare en forretnings- eller driftshemmelighet, jf. strpl. § 124 og tvl. § 22-10. Bestemmelsene tar sikte på opplysninger som det har konkurransemessige betydning å hemmeligholde.¹⁶³ I denne sammenheng er det kundens forretnings- eller driftshemmeligheter det er snakk om.

At vitnet har lovbestemt taushetsplikt etter ffl. §§ 9-6 og 16-2 om forretningsmessige forhold, gir ikke i seg selv grunnlag for fritak for vitneforklaring.¹⁶⁴ Fritaksretten gjelder bare der vitnet vil åpenbare en *”forretnings- eller driftshemmelighet”*. Det er vanligvis bare de enkelte spørsmål som kan åpenbare slike hemmeligheter, det kan gjøres fritak for, og ikke for hele saken under ett.¹⁶⁵ For tolkningen av tvl. § 21-5 og strpl. § 124 kan fvl. § 13 første ledd nr. 2 gi veiledning.¹⁶⁶ Bestemmelsene tar først og fremst sikte på å hindre spredning av opplysninger som kan føre til økonomisk tap for vedkommende, enten direkte eller ved at konkurrenter utnytter opplysningene.¹⁶⁷ Det er klart at opplysningene må omhandle hemmeligheter. Opplysninger som er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelig for andre, kan det således ikke gjøres fritak for. Opplysninger om en persons økonomiske forhold er ikke forretningshemmeligheter i lovens forstand.¹⁶⁸

Etter tvl. § 21-5 plikter enhver å gi tilgang til gjenstander mv. som kan utgjøre bevis i en rettssak, så lenge det ikke foreligger begrensninger som følge av bevisforbud og bevisfritak. Ved straffesaker finnes en lignende bestemmelse i strpl. § 210. Retten er imidlertid ved kjennelse gitt adgang til å pålegge en løpende utleveringsplikt til politiet for ting som mottakeren i framtiden vil få besittelse av og som kan antas å ha betydning som bevis, jf. strpl.

---

¹⁶² Ot.prp. nr. 59 (2003-2004) s. 53.

¹⁶³ Rt. 2009 s. 1103 (vedrørende tvisteloven § 22-10), Bjerke m.fl. (2011) § 124 note 2.

¹⁶⁴ Eilertsen (1998) s. 224.

¹⁶⁵ Etter omstendighetene kan det likevel treffes en generell avgjørelse om fritak jf. Rt. 1986 s. 1170 og Rt. 1997 s. 1303.

¹⁶⁶ Reinholdtsen (2013) note 784.

¹⁶⁷ Frihagen (1979) s. 68.

¹⁶⁸ Se Rt. 1930 s. 814.

§ 210b. Det stilles strenge vilkår om mistanke og straffens alvorlighetsgrad for at bestemmelsen skal kunne få anvendelse.

9. Sanksjoner ved overtredelse av taushetsplikt

9.1 Strafferettslige sanksjoner

Overtredelse av taushetsplikten etter finansforetaksloven kan medføre strafferettslige sanksjoner for overtrederen. Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer finansforetakslovens taushetspliktbestemmelser kan straffes med bøter eller fengsel inntil ett år, jf. ffl. § 22-1.

Finansforetaket kan straffes ”når noen som har handlet på vegne av” finansforetaket, har overtrådt straffebedet i ffl. § 22-1, jf. straffeloven (strl.) § 27, jf. § 28. Det kreves ikke at noen enkeltperson har utvist skyld eller har oppfylt vilkåret om tilregnelighet for at foretaksstraff kan idømmes, jf. strl. § 27 første ledd annet punktum. Der feilen er begått av noen som ikke kan identifiseres, må foretaket likevel hefte for feilen. Også der det er begått feil av flere personer i finansforetaket som hver for seg ikke kan anses å ha handlet uaktsomt, men som til sammen har brutt en aktsomhetsnorm, kan foretaket straffes.¹⁶⁹ Det er presisert at foretaksansvaret ikke omfatter handlinger som bærer et klart preg av illojalitet mot foretaket.¹⁷⁰

Der finansforetaket inngår i et finanskonsern, kan morselskapet holdes ansvarlig for handlinger begått på vegne av datterselskapet der overtrederen har en tilknytning til morselskapet, for eksempel der lovbrøyteren også har verv i morselskapet.¹⁷¹

Foretaksstraffen er normalt bot, jf. strl. § 27 tredje ledd. For at straffen skal virke preventivt overfor foretaket, er det viktig at bøtestraffen griper merkbart inn i foretakets økonomi. Det kan ilegges høye bøter når større finansforetak med relativt god økonomisk bæreevne overtrer bestemmelser som beskytter viktige samfunnsinteresser.¹⁷² Plikten til å hindre at uvedkommende får kjennskap til kundeopplysninger i finansnæringen er en slik interesse. Finansforetaket kan også fradømmes retten til å utøve virksomhet, eller forbys å utøve den i visse former, jf. strl. § 27 tredje ledd annet punktum. Det må antas at det må foreligge alvorlige eller gjentatte brudd på taushetsplikten for inndragelse av konsesjon. Der finansforetaket har hatt en økonomisk vinning som følge av brudd på taushetsplikten, kan disse verdiene inndras, jf. strl. § 27 tredje ledd annet punktum.

---

¹⁶⁹ Eilertsen (1998) s. 238, Matningsdal (2015) note 160.

¹⁷⁰ Ot.prp. nr. 27 (1990-1991) s. 18 og s. 20.

¹⁷¹ Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 431.

¹⁷² Ot.prp. nr. 27 (1990-1991) s. 31-32.

9.2 Erstatningsrettslige sanksjoner

Spørsmålet om eventuelt erstatningsansvar for brudd på taushetsplikten etter finansforetaksloven må avgjøres på grunnlag av alminnelige erstatningsrettslige regler.

Hvorvidt den ansatte eller tillitsvalgte er erstatningsansvarlig for brudd på taushetsplikten beror på om personen har handlet uaktsomt eller forsettlig. Personer som utfører oppdrag på vegne av finansforetaket kan også bli erstatningsansvarlig for brudd på taushetsplikten, jf. ffl. § 9-6 (1). I tillegg til skyld kreves det at den person som har fått sine opplysninger utlevert, har lidt et økonomisk tap, og at dette tapet står i adekvat årsakssammenheng med den erstatningsbetingede handling eller unnlatelse. Det kreves ikke at overtredelsen er straffbar etter ffl. § 22-1.

Der den ansatte har blitt pålagt erstatningsansvar for brudd på taushetsplikt, kan han reise regresskrav dersom arbeidsgiver ikke har oppfylt sine forpliktelser til å gjøre den ansatte kjent med sitt lovfestede erstatningsansvar.¹⁷³

Der finansforetaket er organisert som et aksje- eller allmennaksjeselskap, kan et styremedlem, medlem av foretaksforsamlingen, gransker eller aksjonær stilles erstatningsrettsligansvarlig for brudd på taushetsplikten etter asl. § 17-1 og asal. § 17-1. Det samme gjelder for de ovennevnte personer i finansforetak som ikke er organisert som aksje- eller allmennaksjeselskap, hvor erstatningsansvar kan avgjøres på ulovfestet grunnlag.

Også finansforetaket kan bli erstatningsansvarlig i ledd av å være arbeidsgiver, jf. skadeerstatningsloven (skl.) § 2-1. Arbeidsgiveren er ansvarlig for skade som voldes uaktsomt eller forsettlig under arbeidstakers utføring av arbeid eller verv. Ansvarer omfatter ikke skade som skyldes at arbeidstakeren går utenfor det som er rimelig å regne med etter arten av virksomheten og karakteren av arbeidet eller vervet. Der finansforetaket har utbetalt erstatning for skadelidtes tap som følge av arbeidstakers uaktsomhet eller forsett, er også arbeidstaker ansvarlig overfor skadelidte og regressansvarlig overfor arbeidsgiveren, jf. skl. § 2-3 nr. 1. Finansforetaket er ikke ansvarlig for skader voldt av oppdragstaker eller oppdragstakers ansatte.¹⁷⁴

---

¹⁷³ Eilertsen (1998) s. 239.

¹⁷⁴ Lødrup (2009) s. 197.

9.3 Tilbakekallelse av konsesjon

Finansforetaksloven § 3-7 fastsetter regler om tilbakekall av konsesjon. Etter bestemmelsen kan departementet blant annet helt eller delvis tilbakekalle konsesjon gitt i medhold av finansforetaksloven, dersom styret eller andre organer i finansforetaket har gjort seg skyldig i overtredelse av lovbestemte plikter, konsesjonsvilkår eller vedtekter, jf. ffl. § 3-7 (1) bokstav b.

Det kan tenkes at konsesjon kan tilbakekalles der taushetsbelagt informasjon har lekket ut til uvedkommende som følge av at styret ikke har sørget for forsvarlig organisering av foretaket, herunder særlig ved manglende kontrollordninger jf. ffl. §§ 8-6 (1) og 16-2 (4). Etter lovens ordlyd må det foreligge grov eller vedvarende overtredelse. Det må antas at bestemmelsen kan få anvendelse der lekkasjen av taushetsbelagte opplysninger har vært omfattende, fått alvorlige konsekvenser og/eller har vedvart over lang tid uten at foretaket har grepet inn.

Virkingen av tilbakekallelse av konsesjon er avvikling av foretaket, jf. ffl. § 3-7 (2).

Tilbakekalling kan oppfattes som en urimelig hard og økonomisk sett uheldig reaksjon.¹⁷⁵ I slike tilfeller åpner bestemmelsen for at finansdepartementet i stedet kan endre eller fastsette nye konsesjonsvilkår. Slike vilkår kan eksempelvis være strengere krav om oppfyllelse og oppfølging av kontrollrutiner i foretaket.

---

¹⁷⁵ NOU 2011:8 Bind B s. 719.

10. Avsluttende bemerkninger

I dette kapitlet skal jeg gi noen bemerkninger om finansforetaksloven i forhold til tidligere lovgivning, og si noe om på hvilken måte lovens bestemmelser om taushetsplikt møter den fremtidige utviklingen av finansbransjen.

Finansforetaksloven er i sin helhet, i stor grad en videreføring av gjeldende rett på finansrettens område, og samler någjeldende finanslovgivning under ett i en lov. Dette er også karakteristisk for finansforetakslovens bestemmelser om taushetsplikt, som i all hovedsak er en videreføring av eksisterende rett.

Nytt av finansforetaksloven er at gjeldende rett i større grad har blitt lovfestet.¹⁷⁶ Når loven i tillegg gir en samlet regulering av taushetsplikten for kjerneforetakene i finansbransjen, blir gjeldende rett lettere tilgjengelig og gjør det enklere å utlede de rettigheter og plikter som påhviler den enkelte. Finansforetaksloven gir således en større grad av forutberegnelighet for lovens rettighets- og pliktsubjekter, noe som er viktig på et ellers gjennomregulert rettsområde.

Selv om finansforetaksloven på enkelte områder lovfester gjeldende rett, er visse spørsmål angående taushetspliktens rekkevidde utelatt fra loven. Eksempelvis gir loven ingen anvisning om når ellers taushetsbelagte opplysninger ikke skal omfattes av taushetsplikten. Det kan påstås at slike begrensninger i taushetsplikten er sammenfallende for hele taushetspliktinstituttet, og er derfor ikke tatt inn i finansforetaksloven. Forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt som i stor grad besvarer disse spørsmålene, tjener derfor fortsatt som rettesnor for tolkningen av taushetspliktens rekkevidde for finansbransjen.

Det er videre viktig å påpeke at finansforetaksloven regulerer et område som er i stor utvikling som følge av den teknologiske fremdrift. Finansforetaks tjenester og oppgaver vil i fremtiden bli mer digitalisert og automatisert, samtidig som at handel i større grad blir globalisert. Taushetsplikten vil således i større grad bli flyttet fra å gjelde på et personnivå hvor plikten til å tie (passiv taushetsplikt) gjør seg gjeldende, til et systemnivå, hvor kontrollordninger som hindrer at uvedkommende får tilgang til opplysninger blir avgjørende (aktiv taushetsplikt). Det er derfor viktig at finansforetakslovens regulering av taushetsplikten

---

¹⁷⁶ Se avsnitt 4.1.3.1, 4.2.2.1 og 7.2.1.

er funksjonsdyktig og dynamisk, slik at den kan følge samfunnsutviklingen.¹⁷⁷ Hvorvidt finansforetaksloven møter denne utviklingen bedre enn någjeldende lovgivning kan diskuteres, av hensyn til avhandlingens omfang drøftes ikke dette nærmere.

Det må påpekes at finansforetaksloven oppstiller klare krav til forsvarlig organisering av finansforetak, jf. ffl. § 8-6 (1) og at det kreves kontrollordninger som hindrer at uvedkommende får tilgang eller kjennskap til taushetsbelagte opplysninger, jf. ffl. § 18-5 (4). Bestemmelsene er vagt utformet, og gir ingen spesifikke vilkår annet enn at de oppstiller direkte krav til det aktuelle finansforetaket. På denne måten imøtekommer finansforetaksloven fremtidige problemstillinger som vil oppstå som følge av den teknologiske utvikling, og som gjør det nødvendig med andre kontrollordninger og sikkerhetsrutiner enn det som er vanlig i finansbransjen i dag. Der finansforetakslovens bestemmelser om taushetsplikt ikke gir tilstrekkelige regler som ivaretar de hensyn som taushetsplikten skal ivareta, vil rettspraksis og praksis fra tilsynsmyndigheter klarlegge innholdet i taushetsplikten nærmere.

Når finansforetaksloven trer i kraft har finansforetak ett år på seg til å oppfylle lovens krav, jf. ffl. § 23-2 (1). Når det gjelder oppfyllelse av lovens krav om å hindre at uvedkommende får kjennskap til taushetsbelagte opplysninger, vil det i praksis ikke innebære noen utfordringer for finanssektoren. Som nevnt ovenfor er finansforetaksloven en videreføring av gjeldende rett, og det må legges til grunn at de aktuelle foretak allerede i stor grad oppfyller de krav som finansforetakslovens bestemmelser om taushetsplikt oppstiller.

---

¹⁷⁷ Bernt og Mæhle (2007) s. 261.

Kilder

Litteratur

Fagbøker

Bechmann, Tor, Knut Bergo, Jan Bjørnsen, Per Anders Sæhl og Kjersti Tøgard Trøbråten, *Verdipapirhandelloven: Lov om verdipapirhandel 19. Juni 1997 nr. 79 med kommentarer*, 2002.

Bernt, Jan Fridthjof og David R. Doublet, *Vitenskapsfilosofi for jurister: En innføring*, 2008.

Bernt, Jan Fridthjof og Synne Sæther Mæhle, *Rett, samfunn og demokrati*, 2007.

Bjerke, Hans Kristian, Erik Keiserud og Knut Erik Sæther, *Straffeprosessloven: Kommentartutgave*, digital utgave – universitetsforlaget, 2011.

Blixerud, Katrine Berg og Christine Ask Ottesen, *Personvern i finanssektoren*, 2010.

Bryhni, Finn, Tore Bjørnsen, Olav Breck, Knut Sandvik og Steinar Tjomsland, *Sparebankloven med kommentarer: Lov om sparebanker av 24. mai 1961 nr. 1, 2. Utg.*, 1991.

Eilertsen, Bjørnar, *Taushetsplikt og personvern i bank og forsikring: Rettslig rammer for bankassuranse*, 1998.

Engh, Jone, *Forsikringsvirksomhetsloven: Kommentartutgave*, 2000.

Fleicher, Carl August, *Rettskilder og juridisk metode*, 1998.

Frihagen, Arvid, *Taushetsplikt etter forvaltningsloven*, 1979.

Jensen, Camilla Hørby, Nils Jul Clausen, Tanja Jørgensen, Nina Dietz Legind, Mette Winther Løfquist og Hans Viggo Godsk Pedersen, *Bankjura: Udvalgte emner*, 2. utg., 2013.

Kjønstad, Asbjørn, *Taushetsplikt: kommunikasjon og samarbeid mellom helseetaten, skoleetaten, sosialetaten og barnevernstjenesten*, 1992.

Lødrup, Peter, *Lærebok i erstatningsrett*, 6. Utg., 2011.

Storeng, Nils H., Tom Henrik Beck, Arve Due Lund, *Arbeidsrett*, 1991.

Woxholth, Geir, *Forvaltningsloven med kommentarer*, 5. Utg., 2011.

Artikler i tidsskrifter

Engh, Jone, "Bortsetting (outsourcing) av tjenester i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og foretak som forvalter verdipapirfond, Tidsskrift for forretningsjus, 2001 s. 170-200.

Engstrøm, Bjørn, "Forsikringssselskapers taushetsplikt", Tidsskrift for forretningsjus, 2004 s. 298-308.

Fæhn, Ola, "Produktpakker i det nordiske finansmarkedet", TemaNord, 2001:557.

Kristiansen, Henning, "Utkontraktering fra finansforetak", LoR, 2015 s. 383-402.

Norsk lovkommentar

Bernt, Jan Fridthjof, *Kommentarer til forvaltningsloven*, sist hovedrevidert 14. mars 2014.

Bråthen, Tore, *Kommentarer til aksjeloven*, sist hovedrevidert 6. april 2014.

Reinholdtsen, Jørgen, *Kommentarer til straffeprosessloven*, sist hovedrevidert 25. november 2013.

Renolen, Ingrid, *Kommentarer til bioteknologiloven*, sist hovedrevidert 3. februar 2012.

Schartum, Dag Wiese, *Kommentarer til personopplysningsloven*, sist hovedrevidert 18. oktober 2012.

Stoveland, Per Helge, *Kommentarer til ligningsloven*, sist hovedrevidert 25. mars 2015.

Matningsdal, Magnus, Kommentarer til straffeloven, sist hovedrevidert 1. mars 2015.

Ulltveit-Moe, Lindy, Kommentarer til finanstilsynsloven, sist hovedrevidert 6. juli 2015.

Lovgivning

Gjeldende lover

- 1956 Lov 07. desember nr. 1 Lov om tilsynet med finansinstitusjoner mv.
(finanstilsynsloven)
- 1961 Lov 24. mai nr. 1 om sparebanker (sparebankloven)
- 1961 Lov 24. mai nr. 2 om forretningsbanker (forretningsbankloven).
- 1967 Lov 10. februar Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven).
- 1969 Lov 13. juni nr. 26 Lov om skadeserstatning (skadeerstatningsloven).
- 1970 Lov 16. januar nr. 1 Lov om folkeregistrering (folkeregisterloven).
- 1980 Lov 13. juni nr. 24 Lov om ligningsforvaltning (ligningsloven).
- 1981 Lov 22. mai nr. 21 Lov om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven).
- 1985 Lov 21. juni nr. 78 Lov om registrering av foretak (foretaksregisterloven).
- 1988 Lov 10. juni nr. 40 Lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner
(finansieringsvirksomhetsloven).
- 1989 Lov 16. juni nr. 60 Lov om forsikringsavtaler (forsikringsavtaleloven).
- 1997 Lov 28. februar nr. 19 Lov om folketrygd (folketrygdloven).
- 1997 Lov 13. juni nr. 44 Lov om aksjeselskaper (aksjeloven).
- 1997 Lov 13. juni nr. 45 Lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven).
- 1999 Lov 15. januar nr. 2 Lov om revisjon og revisorer (revisorloven).
- 1999 Lov 25. juni nr. 46 Lov om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven).
- 2000 Lov 14. april nr. 31 Lov om behandling av personopplysninger
(personopplysningsloven).
- 2003 Lov 5. desember nr. 100 Lov om humanmedisinsk bruk av bioteknologi
(bioteknologiloven).
- 2005 Lov 20. mai nr. 28 Lov om straff (straffeloven).
- 2005 Lov 10. juni nr. 44 Lov om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet
mv. (forsikringsvirksomhetsloven).
- 2005 Lov 17. juni nr. 62 Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv.
(arbeidsmiljøloven).
- 2005 Lov 17. juni nr. 90 Lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven).

- 2007 Lov 29. juni nr. 73 Lov om eiendomsmegling (eiendomsmeglingsloven).
- 2009 Lov 06. mars nr. 11 Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvitvaskingsloven).
- 2010 Lov 26. mars nr. 9 Lov om vergemål (vergemålsloven).

Lover som ikke har trådt i kraft

- 2015 Lov 10. april nr. 17 Lov om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven).

Opphevede lover

- 1988 Lov 10. juni nr. 39 Lov om forsikringsvirksomhet.
- 1989 Lov 16. juni nr. 54 Lov om eiendomsmegling.
- 1997 Lov 19. juni nr. 79 Lov om verdipapirhandel.

Dansk lov

- 2009 Lov 25. mai nr. 392 Lov om finansiell virksomhed (virksomhedsloven).

Forskrifter

- 2009 Forskrift 13. mars nr. 302 Forskrift om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv.

Forarbeider

Norges offentlige utredninger

- NOU 1987:30 Innstilling til ny ekteskapslov.
- NOU 2001:23 Finansforetakenes virksomhet.
- NOU 2011:8 Bind B Ny finanslovgivning.
- NOU 2015:12 Ny lovgivning om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering.

Proposisjoner

- Ot. prp.nr. 3 (1976-77) Om lov om endringer i lov 10 februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker.
- Ot. prp.nr. 42 (1986-87) Om lov om forsikringsvirksomhet
- Ot. prp.nr. 26 (1987-88) Om lov om endringer i lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirhandel m.v.
- Ot. prp.nr. 27 (1990-91) Om lov om endringer i straffeloven m.m.
- Ot. prp.nr. 92 (1998-99) Om lov om behandling av personopplysninger.
- Ot. prp.nr. 73 (1999-00) Om lov om børsvirksomhet m.m.
- Ot. prp.nr. 59 (2003-04) Om endringer i straffeloven, straffeprosessloven og sjøloven mv.

Ot. prp.nr. 60 (2001-02) Om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover.

Ot. prp.nr. 90 (2003-04) Om lov om straff.

Ot. prp.nr. 16 (2006-07) Om lov om eiendomsmegling.

Ot. prp.nr. 76 (2007-08) Om lov om endringer i folketrygdlova og i enkelte andre lover.

Prop. 141 L (2011-12) Endringer i ligningsloven og merverdiavgiftsloven mv.

Prop. 125 L (2013-14) Lov om finansforetak og finanskonsern.

Rettspraksis

Høyesterett

Rt. 1930 s. 814

Rt. 1986 s. 1170

Rt. 1997 s. 1303

Rt. 2009 s. 1103

Nemndspraksis

BKN-2001-083

BKN-2002-045

FSN-7362

Tilsynsmyndigheter

Uttalelser

Sak 2516/75 Justisdepartementet Lovavdelingen, 27.08.75.

Sak 3422/84 Kredittilsynet (Bankinspeksjonen), 29.10.1984.

Sak 95/819 Datatilsynet, 19.09.95.

Sparebankforeningens brev til Justisdepartementet, 30.08.09.

Rundskriv

Rundskriv, 11/2000, Rundskriv vedørende taushetspliktreglene i banklovgivningen, finansieringsvirksomhetsloven, forsikringsvirksomhetsloven, verdipapirhandel- og verdipapirfondloven vedrørende kunders forhold m.v.

Annet

Samtale med Fredrik Hagen, avdelingsbanksjef Mosjøen, Grong Sparebank, 26.11.2015.

Samtale med Harald Sverdrup, administrerende direktør og advokat, Finansklagenemnda, 30.11.2015.

Presentasjon om forvaltningsloven og offentlighetslova krav om taushetsplikt ved håndtering av personopplysninger, for NTNU, av May Liz Bjørnevik Tho, september 2007.

http://www.ntnu.no/ephorte/dokumenter/20130213_taushetsplikt.pdf

Finans Norge, ”Forsikringsselskapenes sentrale skaderegister – FOSS”, lest 10.12.2015,

<https://www.fno.no/tema/skadeforsikring/forsikringsselskapenes-sentrale-skaderegister---foss/>

Politiet, ”Hva er økonomisk kriminalitet”, lest 08.12.2015,

https://www.politi.no/rad_fra_politiet/okonomisk_kriminalitet/